

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΟΙ ΟΜΗΡΟΙ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ

*Φυγάδες, περιουσίες και επαναπατρισμός
Απόρρητα αρχεία της Γιουγκοσλαβίας*

Θεσσαλονίκη 2008

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ 2006-2009

<i>Πρόεδρος</i>	: Νικόλαος Μέρτζος
<i>Αντιπρόεδρος</i>	: Χαράλαμπος Νάσλας
<i>Γεν. Γραμματεύς</i>	: Τερέζα Πεντζοπούλου-Βαλαλά
<i>Ταμίας</i>	: Θεόδωρος Δαρδαβέσης
<i>Έφορος Βιβλιοθήκης</i>	: Ιωάννης Κολιόπουλος
<i>Σύμβουλοι</i>	: Κωνσταντίνος Βαβούσκος Αριστοτέλης Βρίτσιος Αθανάσιος Καραθανάσης Βασίλειος Πάππας

Εικόνα εξωφύλλου: «Παιδιά του Παιδομαζώματος» στο δρόμο για την Γιουγκοσλαβία. Προέρχεται από το βιβλίο των Мишо Китаноски και Ѓорѓи Донеvски, *Δεμα βεγαλιμ од Егеvска Македонија во Југославија* [Παιδιά του παιδομαζώματος από τη Μακεδονία του Αιγαίου στη Γιουγκοσλαβία]. Εκδόθηκε στα Σκόπια από τον «Σύλλογο των παιδιών-προσφύγων από τη Μακεδονία του Αιγαίου», το 2003.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος του Προέδρου της ΕΜΣ Νικολάου Μέρτζου	5
Οι πρωταγωνιστές (στελέχη του ΣΝΟΦ και του ΝΟΦ)	11
Η αποσχιστική δράση	17
Η φυγή και η καταδίκη	23
Το δίλημμα του επαναπατρισμού	27
Το ζήτημα των περιουσιών	39

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ανά χείρας έκδοση προέρχεται από ένα από τα πολλά εξόχως ενδιαφέροντα κεφάλαια της συλλογικής επιστημονικής μελέτης υπό τον τίτλο *Το Μακεδονικό στα ξένα αρχεία*, η οποία εκτυπώθηκε ήδη και κυκλοφορεί τον προσεχή Σεπτέμβριο πανελλαδικά από τις εκδόσεις «Μίλητος». Για πρώτη φορά στα χρονικά της Ελλάδος και του εξωτερικού η μελέτη αυτή δημοσιεύει τα απόρρητα έγγραφα των κρατικών αρχείων της Γιουγκοσλαβίας και της Βουλγαρίας, τα οποία αποκαλύπτουν με ποιόν τρόπο και ποιόν σκοπό οι κυβερνήσεις των δύο γειτονικών χωρών διαχειρίστηκαν το Μακεδονικό Ζήτημα κατά την κρίσιμη περίοδο 1950-1967, αμέσως μετά τον Εμφύλιο Πόλεμο των Ελλήνων με επίκεντρο την ελληνική Μακεδονία.

Την σύνταξη και έκδοση της εν λόγω μελέτης είχε αποφασίσει η Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών πριν από δυόμισι χρόνια και έκτοτε την προανήγγειλε επανειλημμένα, επειδή έκρινε ότι το εν λόγω επιστημονικό έργο της είναι στρατηγικής σημασίας από κάθε άποψη.

Οι συγγραφείς του έργου εταίροι μας κ.κ. Σπυρίδων Σφέτας και Ιάκωβος Μιχαηλίδης, επίκουροι καθηγητές της Νεώτερης και Σύγχρονης Ιστορίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης καθώς επίσης και ο ιστορικός Κωνσταντίνος Κατσάνος, χρειάστηκαν, μαζί με πληθώρα άλλων επιστημόνων συνεργατών της Εταιρείας, περισσότερους από είκοσι τέσσερις μήνες προκειμένου σε αλληπάλλληλα ταξίδια στο εξωτερικό να εντοπίσουν και να συλλέξουν όλα τα απόρρητα έγγραφα των δύο προαναφερομένων κρατικών αρχείων και με πολύ μόχθο, γλωσσομάθεια και βαθιά γνώση στο εσωτερικό να τα μεταφράσουν επακριβώς, να τα μελετήσουν και να τα συσχετίσουν τόσο με άλλα έγγραφα διαφορετικού αρχείου ή χρόνου όσο και με γεγονότα, με πρόσωπα και με άλλες έγκυρες πηγές, ώστε, υπό την πολύτιμη εποπτεία του εταίρου και Εφόρου της Βιβλιοθήκης κ. Ιωάννη Κολιόπουλου, καθηγητού της Νεώτερης Ιστορίας, να ολοκληρώσουν το έργο. Την ολοκλήρωση της με-

λέτης, όπως και προηγουμένων άλλων, κατέστησε οικονομικά δυνατή ο ευγενής χορηγός εταιρός μας κ. Ναούμ Μπαμπατάκας εκ Μοναστηρίου. Όλους τους ευχαριστώ θερμά και τους ασπάζομαι αδελφικά. Είναι αφιερωμένοι στην γενέτειρά μας Μακεδονία και στην αυτογνωσία. Πίσω από τα θλιβερά επιφαινόμενα του δημοσίου βίου ο ελληνισμός διαθέτει αστείρευτες αξιόμαχες δυνάμεις.

Καθίσταται προφανές ότι η ανά χείρας έκδοση απαντά καταλυτικά σε επίκαιρα ζητήματα, αλλά αναμφισβήτητα δεν είναι κάποια βιαστική απόρροια της επικαιρότητας, η οποία, άλλωστε, αυτογελοιογραφείται όταν επιχειρεί να «εκβιάσει» την Ελλάδα. Η Ιστορία δεν εκβιάζεται ούτε βιάζεται ατιμωρητί. Συγχωρεί και αλληλοπεριχωρεί αλλά δεν λησμονεί. Φυσικά, περίττει η παρούσα έκδοση αν επρόκειτο να φανερωθεί ακόμη μια φορά ότι η Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, από την ίδρυσή της το 1939, γρηγορεί, ενεργεί βάσει στρατηγικού σχεδίου και, γι' αυτό, πρωτοπορεί. Βρίσκεται πάντοτε μπροστά από τα γεγονότα επειδή απλώς γνωρίζει εις βάθος την Μακεδονία και την Ιστορία σε απόλυτη αλληλουχία, όπου, σύμφωνα με τον ανυπέρβλητο Θουκυδίδη, τα ίδια αίτια προκαλούν τα ίδια αιτιατά-αποτελέσματα.

Δεν είμεθα αρμόδιοι να θυμίσουμε, βέβαια, αλλά συνεκτιμούμε σταθερά εντούτοις, ότι η πολιτική είναι η τέχνη που επιτρέπει -και επιβάλλει- αρμοδίως να προβλέπεις, να προνοείς και να προλαμβάνεις. Λοιπόν, «έτυχε» και η παρούσα έκδοση, όπως κι άλλες προηγούμενες, να προλάβει όσα καιρία ζητήματα επικαιρότητας τεκμηριώνει.

Γιατί, όμως, «Οι 'Όμηροι των Σκοπίων»; Ποιοί ακριβώς και πώς προέκυψαν;

Στα ερωτήματα αυτά απαντούν αυθεντικά τα απόρρητα έγγραφα της τότε ομοσπονδιακής κυβερνήσεως του Βελιγραδίου, συνδυαζόμενα μάλιστα με ανάλογα απόρρητα έγγραφα και πολιτικά αιτήματα της τότε τοπικής κυβερνήσεως των Σκοπίων κατά την κομβικής σημασίας ιστορική περίοδο 1950-1967.

Κατά τα χρόνια του Εμφυλίου των Ελλήνων, ιδίως τα δύο τελευταία έτη 1948-1949, αλλά και τα αμέσως επόμενα, στην τότε ομόσπονδη Σοσιαλιστική Δημοκρατία της ψευδώνυμης σκόπιμα «Μακεδονίας» κατέφυγαν μερικές δεκάδες χιλιάδες Έλληνες υπήκοοι μαζί με μικρά παιδιά, τα περισσότερα χωρίς γονείς, που σύντομα επονομάστηκαν συλλήβδην «Αιγιάτες Μακεδόνες». Ο όρος «Αιγιάτες» στο κρατικό ιδεολόγημα των Σκοπίων σημαίνει «Μακεδόνες από τη Μακεδονία του Αιγαίου που στενάζει υπό τον ζυγό των Ελλήνων

κατακτητών, ενώ αποτελεί αναφαίρετο τμήμα της Ενιαίας Μακεδονίας». Μέχρι σήμερα, θέρος του 2008, το ανεξάρτητο πλέον Κράτος των Σκοπίων ονομάζει πάντοτε «Μακεδονία του Αιγαίου» την ελληνική Μακεδονία – με όσα «δικαιώματα» και «καθήκοντα» το επιφορτίζει η ψευδωνυμία αυτή.

Κατά τον κρίσιμο ιστορικό χρόνο 1944-1967, ωστόσο, οι ονομαζόμενοι «Αιγαιάτες Μακεδόνες» δεν αποτελούσαν καμιά συμπαγή πληθυσμιακή ομάδα ούτε είχαν όλοι την ίδια «εθνική ταυτότητα» που σταδιακά, αργότερα, προσέλαβαν ή, σε αρκετούς, άλλοι τους επέβαλαν. Στο τότε ομόσπονδο κομμουνιστικό Κράτος των Σκοπίων συναθροίσθηκαν τελικά Έλληνες υπήκοοι και μικρά παιδιά. Είναι αδρομερώς οι εξής:

1. Φυγόδικοι δοσίλογοι συνεργάτες των Βουλγάρων και Γερμανών κατακτητών κατά την Κατοχή στην ελληνική Μακεδονία. Είχαν αυτοδηλωθεί Βούλγαροι και κατά εκατοντάδες είχαν οπλιστεί από τη Βέρμαχτ.

2. Σλαβομακεδόνες φυγόστρατοι του ΕΛΑΣ το 1944 και του ΔΣΕ το 1948, που, μετά την διαφωνία τους με την ηγεσία του Κ.Κ.Ε., εγκατέλειψαν τον ένοπλο αγώνα και κατέφυγαν στο Κράτος των Σκοπίων όπου, μαζί με επιχωρίους οψίμους Παρτιζάνους, συγκρότησαν τις δύο Ταξιαρχίες Κρούσης της Μακεδονίας του Αιγαίου.

3. Σλαβομακεδόνες της πολιτικής και στρατιωτικής οργάνωσης ΝΟΦ, έως το 1943 ΣΝΟΦ, άνδρες και γυναίκες, που αποτελούσαν οργανικό αυτόνομο τμήμα του ΔΣΕ και πολέμησαν στις γραμμές του μέχρι την οριστική ήττα το 1949. Μερικοί από αυτούς, κάτοικοι ακριτικών χωριών, συναπεκόμισαν και τα μικρά παιδιά τους.

4. Μαχητές του ΔΣΕ, άνδρες και γυναίκες, προερχόμενοι από την ελληνική Μακεδονία αλλά και από άλλες περιφέρειες της Ελλάδος, μετά την ήττα το 1949.

5. Μικρά παιδιά, χωρίς γονείς αρχικά, που μετήχθησαν στα όμορα κομμουνιστικά Κράτη. Είναι το «παιδομάζωμα» της μιας πλευράς του Εμφυλίου και το «παιδοφύλαγμα» της άλλης.

Πολλά από τα μέλη των τριών τελευταίων κατηγοριών είχαν προωθηθεί σε διάφορα άλλα κομμουνιστικά Κράτη, όπως η Πολωνία, η Ουγγαρία, η Τσεχοσλοβακία, η Ρουμανία και οι διάφορες ομόσπονδες «Δημοκρατίες» της Σοβιετικής Ενώσεως – μέχρι και την Τασκένδη του Ουζμπεκιστάν. Πολλοί, μετά το 1950, κατέληξαν σταδιακά στο Κράτος των Σκοπίων για διάφορους λόγους: άλλοι ελπίζοντας σε επιθετική στρατιωτική εισβολή, άλλοι

για να συνενωθούν με συγγενείς τους, άλλοι επιδιώκοντας να βρίσκονται δίπλα στα ελληνικά σύνορα στην «ανένταχτη» Γιουγκοσλαβία που τότε είχε συμμαχήσει με την Ελλάδα και άρα είχαν τις μεγαλύτερες πιθανότητες να επαναπατρισθούν. Ο σημαντικότερος όμως λόγος που ένωνε όλες τις προαναφερόμενες ετερόκλητες ομάδες, ήταν ότι το Κράτος των Σιοπίων προσέφερε την πιο πλουσιοπάροχη φιλοξενία, στα μέτρα των δυνατοτήτων του, χορηγώντας τους ειδικά προνόμια προς απόκτηση στέγης και εργασίας και, επί πλέον, τους απένειμε πολεμική σύνταξη. Αρκεί να δηλώνονταν «Μακεδόνες», έστω κι αν ήσαν Θεσσαλοί, Ηπειρώτες, Ρουμελιώτες κ.ά. Εκείνη η σύνταξη εξακολουθεί ακόμη να ισχύει για τους επιζώντες επειδή αυτοί, σύμφωνα με τον ισχύοντα ασφαλιστικό νόμο, «πήραν μέρος στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του Μακεδονικού Έθνους για την απελευθέρωση της Μακεδονίας του Αιγαίου». Αυτή παραμένει ακόμη στα Σκόπια η επίσημη κρατική ειδοχή του Εμφυλίου των Ελλήνων.

Παρ' όλα αυτά, περισσότεροι από 3.000 Έλληνες μαχητές του ΔΣΕ αρνήθηκαν να αυτοδηλωθούν «Μακεδόνες» και προσπαθούσαν επίμονα να αποκτήσουν άδεια επαναπατρισμού από το Γενικό Προξενείο της Ελλάδος στα Σκόπια. Ταυτόχρονα, σε πρώτο στάδιο, η Αθήνα είχε αποδεχθεί να αποζημιώσει όσες ακίνητες περιουσίες, ερειζόμενες σε νόμιμους τίτλους ή σε νόμιμη κληρονομική διαδοχή, είχαν εγκαταλείψει επί ελληνικού εδάφους οι φυγάδες του Εμφυλίου, ιδίως στη Μακεδονία.

Τα απόρρητα Γιουγκοσλαβικά αρχεία αποκαλύπτουν τώρα ότι η τοπική κυβέρνηση των Σιοπίων τρομοκρατούσε ή φυλάκιζε όλους όσους επισκέπτονταν το Γ. Προξενείο της Ελλάδος και ταυτόχρονα απέκρυπτε από τους ενδιαφερομένους την προσφορά της Ελλάδος να τους αποζημιώσει για τις περιουσίες τους, εφ' όσον είχαν νόμιμα δικαιώματα. Τουναντίον, προπαγάνδιζε τα ακριβώς αντίθετα.

Ο στόχος ήταν γεωπολιτικός και προφανής: η συσπείρωση των ετεροκλήτων ομάδων υπό την «προστασία» του καθεστώτος, η καλλιέργεια εχθρότητας προς τους Έλληνες «κατακτητές» και η ομογενοποίηση αυτών στο ιδεολόγημα του «μακεδονισμού». Ανάλογα, πολύ ευκολότερα και μαζικά γαλουχήθηκαν τα μικρά παιδιά, που σήμερα αποτελούν την διεθνή αιχμή του δόρατος του «μακεδονισμού» με την οργάνωση «*Τα κάποτε παιδιά πρόσφυγες της Μακεδονίας του Αιγαίου*». Είναι η περίπτωση που προκαλεί δικαιολογημένα την μεγαλύτερη συγκίνηση. Είναι, επίσης, η ζωντανή επιβίωση του Γενιτσαρισμού στον 21ο αιώνα!

Τέκνο αυτού είναι και ο Πρωθυπουργός κ. Νικόλα Γιρούεφσκι. Γι' αυτό επανέρχεται με τόση επιθετική ωμότητα, αλλά και πολιτική αδεξιότητα, στα προσωπικά του παιδικά βιώματα. Ωστόσο, με την παρέλευση των γενεών, οι τότε *Όμηροι των Σκοπίων* μετεξελίχθηκαν τελευταία σε τόσο ισχυρή ομάδα πίεσης, παρ' ότι μειοψηφική, ώστε ολοένα περισσότεροι νωποί ψηφοφόροι του σημερινού πρωθυπουργού αρχίζουν να αναρωτιούνται μήπως τώρα πια οι κάποτε *Όμηροι των Σκοπίων* έθεσαν υπό την ομηρία τους ολόκληρο το Κράτος των Σκοπίων. Έχει ο καιρός γυρίσματα!

Με την ανά χειράς Μονογραφία, πάντως, η επιστήμη της Ιστορίας, η τέχνη της πολιτικής και όλοι οι ενδιαφερόμενοι πολίτες έχουν αμάχητα τεκμήρια της Αληθείας.

Η Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών εύχεται όσα τεκμήρια δημοσιεύονται και όσα περισσότερα έπονται σύντομα, να οδηγήσουν όλους σε πιο νηφάλιες σκέψεις προς ένα κοινό ευρωπαϊκό μέλλον ειρήνης, ανοχής και προκοπής.

Νικόλαος Ι. Μέρτζος

Πρόεδρος της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών

Θεσσαλονίκη, Αύγουστος 2008

ΟΙ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

(στελέχη του ΣΝΟΦ και του ΝΟΦ)

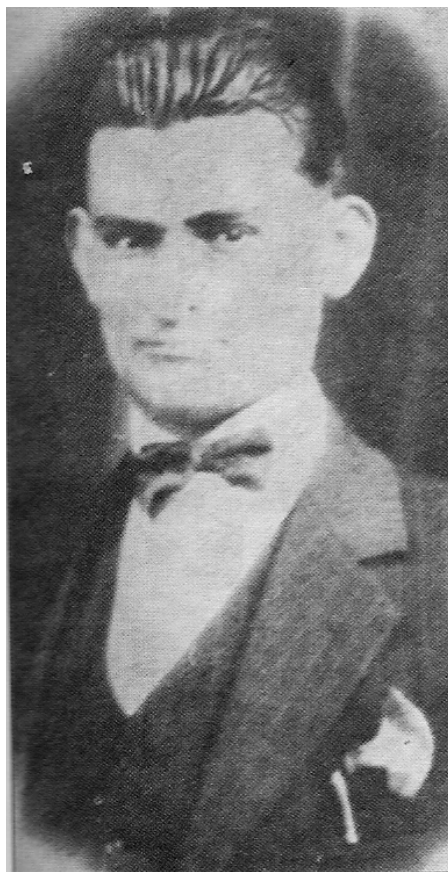

Στη διάρκεια της δεκαετίας του 1940 στην ελληνική Μακεδονία έδρασαν δύο ακτιβιστικές οργανώσεις Σλαβομακεδόνων με σκοπό είτε την αυτονομηση είτε την απόσχιση της ελληνικής Μακεδονίας και την ένωσή της στη γιουγκοσλαβική Ομοσπονδία. Το ΣΝΟΦ και το ΝΟΦ, όπως αποκαλούνται οι οργανώσεις αυτές, εκμεταλλεύθηκαν το ρευστό σιγητικό της τριπλής Κατοχής και του Εμφυλίου Πολέμου για να προωθήσουν τους στόχους τους. Η ηγεσία τους έδρασε καιροσκοπικά, τασσόμενη αρχικά στο πλευρό των Βούλγαρων κατακτητών και στη συνέχεια των Γιουγκοσλάβων κομμουνιστών. Με τη λήξη του Εμφυλίου Πολέμου οι Σλαβομακεδόνες ακτιβιστές, όντας εκτεθειμένοι λόγω της ανθελληνικής τους στάσης, αποχώρησαν από την Ελλάδα και κατέφυγαν, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, στη Λαϊκή Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΛΔΜ). Ορισμένα από τα ηγετικά στελέχη των Σλαβομακεδόνων ακτιβιστών παρουσιάζονται στις φωτογραφίες που ακολουθούν.

Ο Ναούμ Πέγιωφ.

Ο Λάζο Τερόποσι.

Σλαβομακεδόνες αντάρτες.

Η Ευδοκία (Βέρα) Μπάλεβα Φότεβα.

Εξώφυλλο βιβλίου στο οποίο εικονίζεται ο Βαγγέλ Αγιάνοφσκι-Ότσε.

Σλαβομακεδόνες αντάρτες.

Η Μίρα Γκίνοβα.

Ο Παντελής Συπέρκος.

Στη μέση εικονίζεται ο Πάντος Συπέρκος.

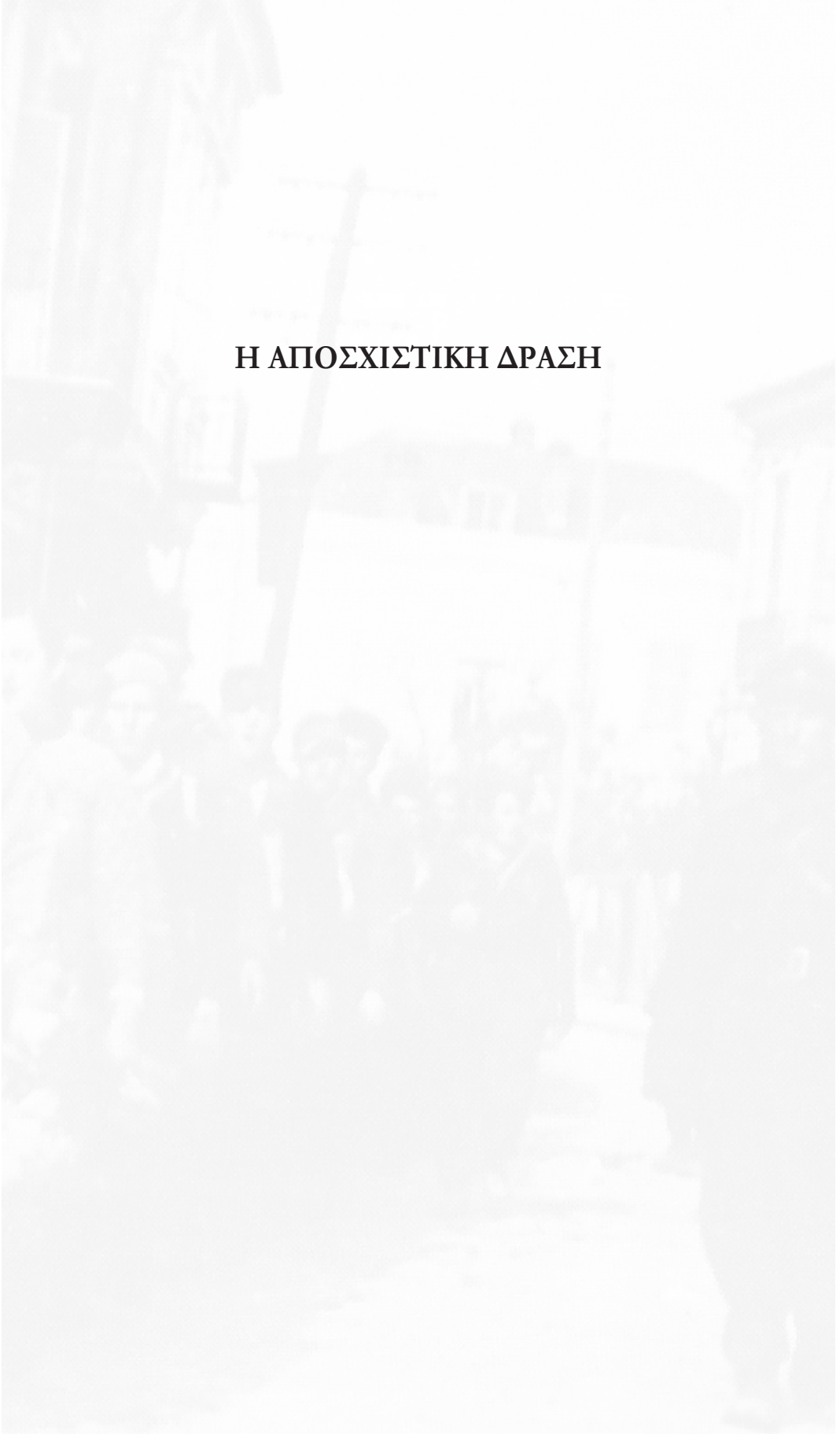

Σλαβομακεδόνες αντάρτες.

Σλαβομακεδόνες αντάρτες.

Η ΑΠΟΣΧΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

Στα τέλη του 1944 Σλαβομακεδόνες από την Ελλάδα με επικεφαλής τον Ηλία Δημάκη, γνωστότερο ως Γκότσε, λόγω της αποσχιστικής τους δράσης, ήρθαν σε ρήξη με το ΚΚΕ και αποχώρησαν από την Ελλάδα. Στο Μοναστήρι, όπου κατέφυγαν, ίδρυσαν την «Πρώτη Αιγαιακή Ταξιαρχία Κρούσης». Διοικητής του σώματος τοποθετήθηκε ο Ηλίας Δημάκης, Υποδιοικητής ο παλαιός Σνοφίτης Ναούμ Πέγιωφ από το χωριό Γάβρος της Καστοριάς, ο οποίος είχε διαφύγει στη ΛΔΜ ήδη από τον Ιούνιο του 1944, Πολιτικός Επίτροπος ο Μιχαήλ Κεραμιτζιεφ, συγχωριανός του Πέγιωφ και Υποεπίτροπος ο Βανγκέλ Αγιάνοφσκι – Ότσε από την περιοχή της Έδεσσας. Οι άνθρωποι αυτοί στη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου εργάστηκαν εντατικά για την απόσχιση της ελληνικής Μακεδονίας και την ένταξή της στη Γιουγκοσλαβική Ομοσπονδία. Βρίσκονταν μάλιστα σε απόλυτη συμφωνία με την τοπική ηγεσία στη ΛΔΜ, η οποία ποτέ δεν έκρυψε τα επεκτατικά της σχέδια επί των βορειών ελληνικών επαρχιών. Πτυχές των επεκτατικών Γιουγκοσλαβικών βλέψεων επί της ελληνικής Μακεδονίας παρουσιάζονται στα ντοκουμέντα που ακολουθούν.

Ο χάρτης που δημοσιεύθηκε στην Γιουγκοσλαβική εφημερίδα Μπόρπα στις 26 Αυγούστου 1946 με τα κρατικά και τα εθνοτικά σύνορα της Μακεδονίας.

Άρθρο του Ντίμιταρ Βλαχόφ στην εφημερίδα Νοβα Μακεδонија, στις 22 Σεπτεμβρίου 1946: «Οι Έλληνες δεν έχουν δικαιώματα στη Μακεδονία του Αιγαίου».

Η «Πρώτη Αιγαιακή Ταξιαρχία Κρούσης» από Σλαβομακεδόνες που προέρχονταν από την Ελλάδα παρελαύνει στο Μοναστήρι.

Απόσπασμα από επιστολή των ηγετικών στελεχών του ΝΟΦ Μιχαήλ Κεραμιτζιέφ και Ηλία Δημάκη (Γκότσε) προς την ΚΕ του ΚΚΕ.

...Και στο τέλος σας λέμε σύντροφοι, επειδή μας νομίζετε και μας αποκαλείται μέσω των ανθρώπων σας «πράκτορες της κλίμακας του Τίτο» ότι εμείς δεν είμαστε κανενός πράκτορες μα μόνο αγωνιστές του μακεδόνικου λαού, της Δημοκρατίας, και μαζί μ' αυτό κομμουνιστές ειλικρινείς και με δίκια ψυχή και καλή καρδιά. Όσον αφορά το ζήτημα Τίτο, το Κ.Κ.Γ., το Κ.Κ.Ε. σας δηλώνουμε και γραφτά ότι δεν μας πιέζουν να ταχτούμε με το μέρος τους ή ενάντια στο γραφείο πληροφοριών. Μαζί μ' αυτό όμως σας λέμε, πως το Κ.Κ.Γ. και το Κ.Κ.Ε., πιο ορθά, πιο άξια το έλυσαν, το λύνουν και θέλουν να λύσουν στο σύνολό του το μακεδόνικο ζήτημα κι ότι μαζί μ' αυτό αποτί βλέπουμε στην πράξη εδώ δεν μπορούμε να πιστεύουμε ότι ο συν. Τίτο, το Κ.Κ.Γ. και Κ.Κ.Ε. έγιναν προδότες, ότι πέρασαν ή θα περάσουν στο στρατόπεδο των ιμπεριαλιστών. Αν κάνουμε λάθος πείστε με γεγονότα και έργα.

Σύντροφε δεν ξαίρουμε τί θα υποθέσετε και τί θα πείτε σα γνωριστείτε για μια ακόμα φορά με τις απόψεις μας, τους πόθους και τις απαιτήσεις μας. Όπως ώστα τώρα θέλατε, έτσι κι από τώρα εκτιμείστε μας και χαρακτηρίστε μας όπως θέλετε. Για μας (μα και για σας) ένα είναι το πιο βασικό και το πιο συγκεκριμένο, ότι παρά την άρνηση του συν. Πορφυρογέννη και τη διαστρέβλωση και πλαστογράφηση από μέρους του της αλήθειας και την αληθινή μας επιθυμία και πόθω, εμείς και τώρα για τελευταία φορά έγγραφα σας δηλώνουμε και σας λέμε ότι καθόμασταν ωστά τώρα και δεν κατεβήκαμε κάτω για όλες τις αδιελίες από μέρους σας που αναφέρει όσον αφορά το μακεδόνικο ζήτημα και μάλιστα απτή σημερινή σας συμπεριφορά στο λαό μας και κάτω, προς το ΝΟΦ και προς εμάς εδώ.

Πως εμείς και παρόλα αυτά και μαζί μας χιλιάδες μακεδόνες αγωνιστές, θέλουμε και σήμερα νάρθουμε και να συνεχίσουμε επάξια τον αγώνα μας όπως κι ως τα τώρα. Αν αυτά εφαρμοστούν με επιτυχία, σας λέμε ότι θα επιτευχθεί πέρα για πέρα και θα δημιουργηθούν συνθήκες και δυνατότητες για όλα αυτά μόνο αν απτήν πλευρά σας συμφωνείστε στα παρακάτω ζητήματα κι απαιτήσεις του μακεδονικού λαού της μακεδονίας του Αιγαίου και των μακεδόνων αγωνιστών:

1/ Ν' αρχίσει αμέσως κι ενεργητικά από κοινού η δημιουργία μακεδόνικων μονάδων με δικό τους μακεδόνικο επιτελείο (Διοίκηση) σαν αναπόσπαστο τμήμα του ΔΣΕ και κάτω απτήν καθοδήγηση του Γ.Α-Κ.Κ.Ε.

2/ Από κανένα και πουθενά να μην εμποδίζονται οι μακεδόνες μαχητές-τριες του ΔΣΕ ή οι νέοι που τώρα έρχονται να εντάσσονται σ'αυτές τις μονάδες.

3/ Και πριν απ' όλα οι μονάδες αυτές να δρουν σε μακεδόνιες περιοχές ώσπου να χρησιμοποιηθούν όλες οι μακεδόνιες μάχιμες δυνάμεις που είναι σήμερα λιγότερες ή αδρανείς για το λόγο ότι βρίσκονται σε πόλεις και χωριά που ελέγχονται απτόν εχθρό.

4/ Καθοδηγητές των μονάδων αυτών νάνε μακεδόνες, που ολοκληρωτικά θα γίνουν δεκτοί κι επιθυμητοί απτούς μαχητές και στελέχη των μακεδόνικων μονάδων.

5/ Ν' αντικατασταθούν απτά πόστα τους οι συν. Κόϊτσεφ, Κοτσόπουλος και Α. Γουσόπουλος (Μάκης) με μακεδόνικα στελέχη που θα προτείνει το [...]ΝΟΦ και τα στελέχη των μακεδόνικων μονάδων.

6/ Ν' αφεθούν ελεύθερα να περάσουν στην περιοχή της Ομοσπονδιακής Λ.Δ. Γιουγκοσλαβίας όλοι οι γέροι κι ανίκανοι άρρωστοι άνθρωποι γυναίκες και παιδιά.

7/ Να μην επιστρατεύονται και στέλνονται στην πρώτη γραμμή του μετώπου μακεδονόπουλα 13, 14 και 15 χρονών, όπως με εντολή αυτό γίνονταν, όπως και γυναίκες πάνω από 40 χρονών, όπως και σακάτηδες, και σοβαρά άρρωστοι αγωνιστές - πράγμα που γινόταν μέχρι τώρα κι εξακολουθεί να γίνεται- ενώ μ' αυτό δίνονται μεγάλες κι αδικαιολόγητες θυσίες από μέρους του μακεδονικού λαού.

8/ Για όλα τα μακεδονόπουλα που βρίσκονται έξω απτήν Ελλάδα (στις Λ. Δημοκρατίες) να καθιερωθεί επαναστατική μακεδόνικη εκπαίδευση και να πάψει η ελληνική αφομοιωτική πολιτική προς αυτά, κάτι που φάνηκε ότι το 80% των παιδιών δε μορφώνονται στη μητρική τους γλώσσα και ότι σ' αυτά που δεν ξαίρανε την ελληνική, δόθηκαν δάσκαλοι και παιδαγωγοί έλληνες που δεν ξαίρανε ούτε λέξη μακεδόνικη, ούτε κι απτή μακεδονική ιστορία και τη μακεδόνικη πραγματικότητα.

9/ Ν' αποικατασταθούν λεύτερες εκπολιτιστικές σχέσεις ανάμεσα στο μακεδόνικο λαό της Μακεδονίας του Αιγαίου (λεύτερη περιοχή) και τους Μακεδόνες της Μακεδονίας του Βαρδάρη, μάλιστα αμοιβαίες επισκέψεις για την ίδια τη δουλειά ανάμεσα στις καθοδηγήσεις του μακεδόνικου λαού απτά δύο αυτά τμήματα της Μακεδονίας.

10/ Από μέρος του ΝΟΦ να εκλαϊκεύεται λεύτερα πως το Κ.Κ.Γ. έλυσε το μακεδόνικο ζήτημα και πως το μακεδόνικο ζήτημα είνε λυμένο από το Κ.Κ.Βουλγαρίας.

11/ Να εφαρμοστεί μυστική ψηφοφορία για την εκλογή μυστικής καθοδήγησης του ΝΟΦ και ΔΦΣ, όπως και στον Τομέα της Λ. εξουσίας, και μαζί μ' αυτό και στην Κομματική οργάνωση του ΝΟΦ για την εκλογή κομματικού καθοδηγητού.

12/ Να σταματήσει ανάμεσα στους μακεδόνες αντάρτες και τα μετόπισθεν η προπαγάνδα ενάντια του Τίτο και υπέρ του Γραφείου Πληροφοριών και το αντίθετο, ή πάλιν αφού επιτρέπεται η προπαγάνδα υπέρ του ενός να επιτραπεί και υπέρ του άλλου.

13/ Ν' αρθούν από μέρους σας όλες οι φανταστικές κατηγορίες και συκοφαντικές που ρίχτηκαν και ειπώθηκαν ενάντια σε μας όλους εδώ, και ν' αποικατασταθεί αμοιβαία αληθινή επαναστατική κριτική κι αυτοκριτική.

14/ Όχι μόνο προφορικά μα και γραφτά ν' αναγνωρίσει η Κ.Ε. -Κ.Κ.Ε. ότι αυτή φταίει περισσότερο για όλες τις μέχρι τα τώρα αδικίες στο ΝΟΦ και στο μακεδόνικο ζήτημα, ότι εμείς είμαστε οι λιγότερο φταίχτες και γιαυτό από μέρους τους μας δοθεί ηθική αναγνώριση (ικανοποίηση) για την ορθότητα του μέχρι τα τώρα αγώνα μας αρχών.

15/ Να μη ζητηθούν ευθύνες για όλους που έφυγαν στη Γιουγκοσλαβία (Ο.Λ.Δ.) μακεδόνες-σες απτίς τάξεις του ΔΣΕ δηλαδή να μη θεωρούνται λιποτάχτες και προδότες.

16/ Για όλα αυτά να γίνουν αμοιβαίες γραφτές συμφωνίες.

Εμείς αποφασίσαμε ότι με πολλές άλλες χιλιάδες θάρηουμε κάτω να συνεχίσουμε τον αγώνα.

Όλες μας οι παραπάνω απόψεις κι απαιτήσεις βασίζονται και στηρίζονται στο αν ορθά τοποθετηθεί και λυθεί το εθνικό ζήτημα από Κ.Κ. και πολλά απ' αυτά είναι ζητήματα αρχών, που γεγονός, ότι απτήν πλευρά σας μέχρι τα τώρα καθόλου δεν λύθηκαν ή όχι σωστά λύθηκαν, δικαιώνουν το μέχρι τον τώρα αγώνα μας, σαν αγώνα αρχών βασιζόμενο πέρα για πέρα σε δικαίη και Κουμμουνιστική βάση.

Σε περίπτωση που και αυτή τη φορά αρνηθείτε (όπως έκανε ο συν. Πορφυρογένης) να συνηθεθείτε μαζί και μει σας λέμε ότι, όπως μέχρι τώρα έτσι ακριβώς και παραπέρα δε θα φέρνουμε καμιά ιστορική ευθύνη για ότι συνέβηκε και πιο παραπέρα θα συμβεί προς ζημιά των λαών μας.

Κεραμτζής-Γκότσε.

Το φιλίγραφο κείμενο είναι πιστό στην ουσία και το περιεχόμενό του είναι το ίδιο με το κείμενο που είναι η βάση της συζήτησης. Η Κομμ. και το Κ.Κ. είναι...

- α) Οι κατηγορίες που μας έθεσαν πολλά μέλη της Κ.Κ. του Κ.Κ. και του Πολιτικού Γραφείου, που καθορίστηκαν και καθορίστηκαν από ομήρα του Κ.Κ. και της Κ.Κ. είναι...
- β) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή, ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- γ) Ότι οργανώσαμε τις λειτουργίες των μαθητών και των δασκάλων...
- δ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- ε) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- στ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- ζ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- η) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- θ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- ι) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- κ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- λ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- μ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- ν) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- ξ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- ο) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- π) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- ρ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- σ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- τ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- υ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- φ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- χ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- ψ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...
- ω) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

από την έναρξη της ανάπτυξης της Κ.Κ. και του Κ.Κ. και του Πολιτικού Γραφείου, που καθορίστηκαν και καθορίστηκαν από ομήρα του Κ.Κ. και της Κ.Κ. είναι...

α) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

β) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

γ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

δ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

ε) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

στ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

ζ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

η) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

θ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

ι) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

κ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

λ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

μ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

ν) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

ξ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

ο) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

π) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

ρ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

σ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

τ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

υ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

φ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

χ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

ψ) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

ω) Ότι έχουμε φροντίδα της ανάπτυξης, ότι εκπαιδεύουμε την αγωγή...

Σ = 19/150

Φίσημα ΛΖ τῆς 7/7 Δεκεμβρίου 1947 (Α 267) Περὶ ἀποστερήσεως τῆς Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας προσώπων ἀντεθνικῶς δρώντων εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἀπὸ 4 Δεκεμβρίου 1947 ψήφισμα τῆς Δ' Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, ἀποφασίζομεν καὶ διατάσσομεν :

Α' Νὰ δημοσιευθῇ διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τὸ εἰς τὴν ἑξῆς ὡς ἔπεται :

Η ΦΥΓΗ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΔΙΚΗ

Ἡ Δ' ἐν Ἀθήναις Ἀναθεωρητικὴ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων ψηφίζει:

Ἄρθρ. 1. Ἕλληνες ὑπήκοοι, διαμένοντες προσωρῶς ἢ μονίμως εἰς τὸ ἐξωτερικόν, οἵτινες διαρκούσ τῆς παρουσίας ἀνταρσίας δροῦν ἀποδεδειγμένως τεθνικῶς ἢ ἐνισχύουν καθ' οἷονδῆποτε τρόπον τὸν τὰ τοῦ Κράτους διεξαγόμενον συμμοριακὸν ἀγῶδύνανται νὰ ἀποστερηθοῦν τῆς Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας.

Ἄρθρ. 2.—1. Περὶ τῆς κατὰ τὸ προηγούμενον θρον δράσεως τῶν προσώπων τούτων ἀποφαίνεται, τόπιν προτάσεως τῶν Ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν, καιοσύνης, Ἐσωτερικῶν καὶ Δημοσίας Τάξεως πιτροπή συγκροτουμένη ἐξ ἑνὸς Συμβούλου τῆς πικρατείας ἢ Ἀρεοπαγίτου ὡς Προέδρου, ἑνὸς εὐθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν καὶ ἑνὸς στυνομικοῦ Διευθυντοῦ, ὀριζομένων ἀπάντων διιοφάσεων τῶν οἰκείων Ὑπουργῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ γκεντροῦσα τὰ πρὸς σχηματισμὸν τῆς τοιαύτης κρῶως ἀναγκαῖα στοιχεῖα διαβιβάζει τὸν φάκελλον τὰ προτάσεως τῆς εἰς τὸ παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν σωτερικῶν Συμβούλιον Ἰθαγενείας. Ἡ ἀποστερήσ τῆς Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας γίνεται διὰ Β. Δ/τος διδομένου προτάσει τῶν Ὑπουργῶν Δικαιοσύνης ἢ Ἐσωτερικῶν μετ' ἀπόφασιν τοῦ Συμβουλίου ἰθαγενείας, ἐκδιδομένην ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἀβιβάσεως τοῦ σχετικοῦ φακέλλου. Ἡ γνώμη τῆς ἰτὰ τὴν προηγούμενην παράγραφον Ἐπιτροπῆς ὡς ἰὸς τὴν ἀντεθνικὴν δράσιν τοῦ προσώπου οὔτινο

INOSTRANIH POSLOVA PNRJ
ravnj savet
ov br. 46799/118
rav. br. 1815

46799/118
10758889
age

Beograd 21 maja 1951 godine

PITANJE REPATRIACIJE MAKEDONSKIH IZBEGLIKA U GRČKOJ

Medju makedonskim izbeglicama iz Grčke kojih ima preko 5.000, oko 60 lica prijavilo se Grčkom poslanstvu u Beogradu odnosno Konzulatu u kopiju i traže repatriaciju kao grčki državljani. Grčko poslanstvo im je izdalo uredne pasose.

ΤΟ ΔΙΑΗΜΜΑ ΤΟΥ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟΥ

Drugovi iz Vlade N.R. Makedonije stoje na stanovištu da ova bi bila nezgodna i da mi nismo dužni da licima koja su se stavila pod našu zaštitu i naše zakone izdajemo izlazne vize čak ni za slučaj ako izjave želju za repatriacijom.

U istom smislu izjavljava se i Ministarstvo spoljnih poslova. Ministarstvo MIP-a iznosi gornji slučaj pred Pravni savet koji je izdavao prava izlaska iz Srbije i traži da pravni savet da svoje mišljenje potkrepljeno tekstovima na osnovu kojih stoji ili ne stoji međunarodna obaveza Jugoslavije da takve vize izda, odnosno pravo Grčke da se njenom traženju udovolji.

Pravni savet je mišljenja:

1. Izbeglice iz Sjeverne Makedonije tražili su i dobili izlaska sa teritorije naše države, ali oni nisu izgubili grčko državljanstvo, niti stekli jugoslovensko.

2. Prema tome, oni od njih, koji nisu posebno tražili i dobili naše državljanstvo - koji dakle nisu naturalizacijom stekli jugoslovensko državljanstvo - koji dakle nisu naturalizacijom stekli jugoslovensko državljanstvo.

3. Ostali su sa nas strani sa svim pravima i dužnostima, koja po opštem međunarodnom pravu, imaju stranci.

4. Linjenica da smo im dali azil ili zaštitu, daje im pravo boravka na našem teritoriju i štiti ih, dok im priznajemo azil, od mogućnosti protjerivanja iz zemlje, a naročito od ekstradicije Grčkoj, ali im ne smeće zbog toga nikakvo ograničenje prava, koje inače imaju stranci.

5. Jedno od osnovnih i neospornih prava stranaca je pravo na slobodu izlaska iz zemlje.

Ovo pravo je potvrđeno, medju ostalim i u radovima Međunarodne konferencije za postupak sa strancima, održane 1929 u Parizu,

na kojoj su učestvovali predstavnici 42 zemalja članova Društva Nacija i 7 nečlanica Društva Nacija.

6. Konferencija je uskratila strancima pravo slobodnog izlaska sa teritorije, sem u slučaju individualne zabrane izrečene od nadležne vlasti u saglasnosti sa opštim međunarodnim pravom" /iz zapisnika Konferencije

7. Konferencija je uskratila strancima pravo slobodnog izlaska sa teritorije, sem u slučaju individualne zabrane izrečene od nadležne vlasti u saglasnosti sa opštim međunarodnim pravom" /iz zapisnika Konferencije

8. Konferencija je uskratila strancima pravo slobodnog izlaska sa teritorije, sem u slučaju individualne zabrane izrečene od nadležne vlasti u saglasnosti sa opštim međunarodnim pravom" /iz zapisnika Konferencije

9. Konferencija je uskratila strancima pravo slobodnog izlaska sa teritorije, sem u slučaju individualne zabrane izrečene od nadležne vlasti u saglasnosti sa opštim međunarodnim pravom" /iz zapisnika Konferencije

10. Konferencija je uskratila strancima pravo slobodnog izlaska sa teritorije, sem u slučaju individualne zabrane izrečene od nadležne vlasti u saglasnosti sa opštim međunarodnim pravom" /iz zapisnika Konferencije

11. Konferencija je uskratila strancima pravo slobodnog izlaska sa teritorije, sem u slučaju individualne zabrane izrečene od nadležne vlasti u saglasnosti sa opštim međunarodnim pravom" /iz zapisnika Konferencije

12. Konferencija je uskratila strancima pravo slobodnog izlaska sa teritorije, sem u slučaju individualne zabrane izrečene od nadležne vlasti u saglasnosti sa opštim međunarodnim pravom" /iz zapisnika Konferencije

13. Konferencija je uskratila strancima pravo slobodnog izlaska sa teritorije, sem u slučaju individualne zabrane izrečene od nadležne vlasti u saglasnosti sa opštim međunarodnim pravom" /iz zapisnika Konferencije

14. Konferencija je uskratila strancima pravo slobodnog izlaska sa teritorije, sem u slučaju individualne zabrane izrečene od nadležne vlasti u saglasnosti sa opštim međunarodnim pravom" /iz zapisnika Konferencije

Μετά το τέλος του Εμφυλίου Πολέμου στη ΛΔΜ εγκαταστάθηκαν περίπου 20-25.000 φυγάδες και πρόσφυγες από την Ελλάδα, στην πλειοψηφία τους Σλαβομακεδόνες. Παρά τα όσα ήταν έως σήμερα γνωστά, οι «Αιγαιάτες», όπως αυθαιρέτα βαπτίσθηκαν συλλήβδην από την τοπική ηγεσία στα Σκόπια, δεν αποτελούσαν συγκροτημένη κοινότητα, καθώς πολλοί από αυτούς εγκλωβίσθηκαν στη Γιουγκοσλαβία και ήταν όμηροι των αλυτρωτικών οραμάτων της ΛΔΜ. Τα έγγραφα που ακολουθούν, αποδεικνύουν πως, τουλάχιστον στις αρχές της δεκαετίας του 1950, η κοινότητα των «Αιγαιατών» προσφύγων από την Ελλάδα δεν ήταν συμπαγής αλλά πολυσυλλεκτική, τόσο ως προς την εθνοτική της δομή όσο και ως προς την ιδεολογική της τοποθέτηση.

AJBT [Αρχείο Γιόσιπ Μπροζ Τίτο], APR, I-3-b/281, Zabeleška o razgovoru pom. ministra Vojvode sa grčkim poslanikom Capetanidesom, dna 7.V.1951.

Σημείωμα

Για την συνομιλία του Βοηθού Υπουργού Εξωτερικών Βείβοντα με τον έλληνα πρεσβευτή Καπετανίδη, την 7η Μαΐου 1951

Ήλθε μετά από αίτημά του.

1. Έφερε έναν νέο κατάλογο με έξι άτομα, τα οποία πριν από ένα μήνα ζήτησαν στα Σκόπια θεωρήσεις εξόδου από την Γιουγκοσλαβία και αιτήθηκε να επιληφθούμε του θέματος. Ο Καπετανίδης ανέφερε ότι μέχρι τώρα (δηλ. από την εξομάλυνση των σχέσεων) δεν είχε εκδοθεί στα Σκόπια ούτε μία θεώρηση εξόδου σε Έλληνες πολίτες. Ο ίδιος συμπλήρωσε ότι δεν αναφέρθηκε, ούτε έχει σκοπό να αναφερθεί σήμερα στα ζητήματα αυτά, αλλά ανέφερε μόνο την περίπτωση του [σ.σ. αναφέρεται το όνομα], ο οποίος συνελήφθη και βασανίστηκε επειδή επισκέφθηκε το ελληνικό προξενείο. Ο Καπετανίδης ανέφερε ότι οι πολίτες τους δεν είναι ελεύθεροι να εισέρχονται στο προξενείο τους, ότι ο ίδιος αντιλαμβάνεται ότι το κλίμα στα Σκόπια δεν είναι το ίδιο με εκείνο του Βελιγραδίου, ότι το θεωρεί φυσιολογικό και γι' αυτό αιτείται την παρέμβασή μας.

Απάντησα ότι δεν βλέπω κάποιο λόγο για τον οποίο η στάση έναντι των Ελλήνων θα ήταν στα Σκόπια διαφορετική από ότι στο Βελιγράδι, καθώς η εξωτερική πολιτική που ασκείται στην πρωτεύουσα είναι ταυτόχρονα και εξωτερική πολιτική της μακεδονικής Κυβέρνησης. Δεν πιστεύω ότι η συμπεριφορά έναντι των Ελλήνων είναι τέτοια, όπως αυτός την περιγράφει, καθώς τέτοιες μέθοδοι είναι ξένες προς τις Αρχές μας. Σε ό,τι συγκεκριμένα αφορά την υπόθεση του [σ.σ. αναφέρεται το όνομα] θα ενδιαφερθώ για την συγκεκριμένη περίπτωση, καθώς και για το ζήτημα των θεωρήσεων εξόδου για τις οποίες παρενέβη.

(Επικοινωνήσα με τα Σκόπια και διαπίστωσα ότι ο [σ.σ. αναφέρεται το όνομα] είναι στην πραγματικότητα ο [σ.σ. αναφέρεται η σλαβομακεδονική εκδοχή του ονόματος], αιγαιάτης Μακεδόνας από το χωριό Γαντίσενο¹ του νομού Φλώρινας και ότι πράγματι μετά την επίσκεψή του στο ελληνικό προξενείο προσήχθη για μισή ώρα, αλλά δεν βασανίστηκε. Πληροφορήθηκα από τους συντρόφους μας στα Σκόπια ότι η διαδικασία αυτή εφαρμόζεται κυρίως έναντι όλων εκείνων που ζητούν διαβατήριο ή την οιαδήποτε παρέμβαση του ελληνικού προξενείου. **Στις Αρχές μας στα Σκόπια βρίσκονται μέχρι στιγμής 53 διαβατήρια τα οποία εξέδωσε το ελληνικό Γενικό Προξενείο στους Αιγαιάτες Μακεδόνες – οι σύντροφοι διαβεβαιώνουν κατηγορηματικά ότι δεν υπάρχει μεταξύ αυτών ούτε ένας Έλληνας – και αιτούνται την έκδοση θεωρήσεων εξόδου για τα διαβατήρια αυτά.** Φαίνεται ότι δεν υπάρχει ούτε μία αίτηση για θεώρηση εξόδου για την Ελλάδα, αλλά μόνο για τρίτες χώρες. Από αυτό προκύπτει ότι οι Έλληνες δεν ενδιαφέρονται αυτοί οι άνθρωποι να επιστρέψουν στην Ελλάδα, αλλά το να φύγουν από την Μακεδονία, ήτοι την Γιουγκοσλαβία. **Σε ολόκληρη την επικράτειά μας έχουν μέχρι στιγμής κατατεθεί 127 αιτήσεις για την έκδοση θεωρήσεων εξόδου σε ελληνικά διαβατήρια. Η πλειοψηφία αυτών είναι Αιγαιάτες Μακεδόνες.** Υπάρχουν περιπτώσεις που κάποιος από αυτούς δεν έλαβαν θεωρήσεις εξόδου στα Σκόπια, μετέβησαν σε άλλη Λαϊκή Δημοκρατία, έλαβαν εκεί θεώρηση εξόδου και έτσι εγκατέλειψαν την Γιουγκοσλαβία).

[...]

Z a b e l e s k a

ARHIV
PROJEKCIJA
REPUBLIKE

T 3-2/281

o razgovoru pom. ministra Vejvode sa grckim poslanikom Capetanidesom, dne 7.V.1951

Dosao je na vlastiti zahtev.

1. Donio je novi spisak od 6 lica koja su trazila u Skoplju, pre vise od mesec dana, izlazne vize iz Jugoslavije i moli da se sa nase strane zauzmemo za tu stvar. Capetanides kaze da je do sada (tj. od normalizacije odnosa) nije u Skoplju izdata jos ni jedna jedina izlazna viza grckim drzavljanima. On kaze da nije do sada o tim stvarima govorio kao sto nema nameru ni danas da govori o svemu u vezi s tim pitanjem, ali napominje samo slucaj nekog [redacted] koji je bio radi toga sto je posetio grcki konzulat uhapsen i tucen. Capetanides kaze da su njihovi drzavljanjani nisu slobodni da ulaze u njihov konzulat, da on shvata da u Skoplju jos nije takav ambijenat kao u Beogradu, da je to sasvim prirodno i da zato moli nasu intervenciju. On kaze da bi oni mogli jedinstavno da prebace sve te poslove na konzularno odeljenje poslanstva u Beogradu, ali on to ne zeli, posto imaju konzulat u Skoplju koji treba time da se bavi.

Odgovorio sam da ne vidim razloga zasto bi u Skoplju bio drugaciji odnos prema Grcima nego u Beogradu jer je spoljna politika koja se vodi u centru istovremeno i spoljna politika makedonske Vlade. Ne verujem da je postupak prema Grcima takav kako on to navodi, jer su takve metode tudje nasim vlastima. Sto se tice konkretno slucaja Demetra Calkosa zainteresovacu se za taj slucaj kao i za pitanje izlaznih viza za koje intervenisu.

(Telefonirao sam u Skoplje i konstatovao da je Demetar [redacted] ustvari jegejski Makedonac [redacted] iz lerinskog sreza, selo Gavricevo, i da je zaista nakon posete grckom konzulatu bio zadržan oko pola sata i da tom prilikom nije bio tucen. Obavesten sam od drugova iz Skoplja da se takav postupak primenjuje uglavnom prema svima koji traze pasos ili kakvu intervenciju grckog konzulata. U Skoplju se sada nalazi kod nasih vlasti 53 pasosa koje je izdao grcki generalni konzulat jegejskim Makedoncima - drugovi izricito tvrde da medju njima nema ni jednog jedinog Grka - i trazi se da na te pasose izdamo izlazne vize. Izgleda da nema ni jednog trazenja vize za odlazak u Grcku vec samo za druge zemlje. To bi govorilo o tome da Grcima nije stalo da se ti ljudi vrate u Grcku koliko do toga da oni odu iz Makedonije, odnosno Jugoslavije. U citavoj masoj zemlji ima sada 127 molbi za izdavanje izlaznih viza na grcke pasose. Velika vecina od njih su jegejski Makedonci. Ima slucajeva da su neki od njih koji nisu dobili izlazne vize u Skoplju, otišli u neku drugu narodnu republiku, tamo dobili izlazne vize i tako napustili Jugoslaviju.)

2. Capetanides kaze da je nase preduzece "Agroprodukt" zakljucilo posao sa nekim njihovim uvoznicima stoke za izvoz 15.000 komada ovaca i naknadno za jos 4.500 komada pod istim uslovima kao i za prvi kontigenat. Posto je medjutim cena stoci porasla, nase preduzece sada trazi vise cene nego sto je bila cena prvog kontigenta. Capetanides kaze da je i tih 4.500 ovaca bilo prodato na javnoj drazbi da su cene bile fiksirane, da ih je nemoguće sada menjati, da je suma koja je odredjenima u dolarima iz Marshallovog plana za tu kupovinu takodje odredjena i da se tu nista ne moze menjati.

DAMSPS, PA, έτος 1951, fascikla 30, dosije 17, signatura 46799/21 Μαΐου 1951.

Υπουργείο Εξωτερικών
Νομικό Συμβούλιο
Αρ. Πρ. 46799/15
Πρ. 1645

Βελιγράδι, 21 Μαΐου 1951

Θέμα: Το ζήτημα του επαναπατρισμού των μακεδόνων προσφύγων στην Ελλάδα

Μεταξύ των μακεδόνων προσφύγων από την Ελλάδα, οι οποίοι ξεπερνούν τις 15.000, εξήντα περίπου άτομα εμφανίστηκαν στην Ελληνική Πρεσβεία στο Βελιγράδι και στο Προξενείο στα Σκόπια και αιτήθηκαν τον επαναπατρισμό τους ως έλληνες πολίτες. Η ελληνική Πρεσβεία τους εφοδίασε με έγκυρα διαβατήρια και ζήτησε να τους χορηγήσουμε θεώρηση εξόδου για την επιστροφή στη χώρα τους.

Οι σύντροφοι της κυβέρνησης της ΛΔΜ θεωρούν ενοχλητική την εξέλιξη αυτή, καθώς και ότι δεν υποχρεούμαστε να εκδώσουμε θεωρήσεις εξόδου σε πρόσωπα που τέθηκαν υπό την προστασία της γιουγκοσλαβικής κυβέρνησης και των νόμων της, ακόμη και στην περίπτωση που οι αιτούντες εξέφρασαν την επιθυμία να επαναπατριστούν.

Η ηγεσία του Υπουργείου Εξωτερικών φέρει την ανωτέρω υπόθεση ενώπιον του Νομικού Συμβουλίου μόνο από νομική σκοπιά και ζητά το Νομικό Συμβούλιο να υποστηρίξει την άποψή του με κείμενα βάσει των οποίων υφίσταται ή δεν υφίσταται διεθνής υποχρέωση για την Γιουγκοσλαβία για την χορήγηση τέτοιων θεωρήσεων εξόδων, ήτοι να ικανοποιήσει το ελληνικό αίτημα.

Το Νομικό Συμβούλιο έχει την ακόλουθη απόψη:

Οι πρόσφυγες από τη Μακεδονία του Αιγαίου ζήτησαν άσυλο στη χώρα μας. Με το γεγονός αυτό δεν απώλεσαν την ελληνική υπηκοότητα, ούτε έλαβαν τη γιουγκοσλαβική. Ως εκ τούτου, κάποιος από αυτούς, οι οποίοι δεν ζήτησαν συγκεκριμένα και δεν έλαβαν την υπηκοότητά μας, δεν έλαβαν δηλαδή επίκτητα την γιουγκοσλαβική υπηκοότητα, παρέμειναν στην επικράτειά μας ως αλλοδαποί με όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχουν οι αλλοδαποί βάσει του γενικού διεθνούς δικαίου. Το γεγονός ότι τους παρασχέθηκε άσυλο ή προστασία, τους δίδει το δικαίωμα παραμονής στην επικράτεια της χώρας μας και τους προστατεύει, μέχρις ότου τους αναγνωρίζουμε το άσυλο, από το ενδεχόμενο εκδίωξης από τη χώρα και ειδικότερα από την έκδοσή τους στην

Ελλάδα, αλλά δεν τους επιβάλλει, εξαιτίας αυτού κάποια στέρηση δικαιωμάτων τα οποία έχουν ως αλλοδαποί. Ένα από τα θεμελιώδη και αδιαμφισβήτητα δικαιώματα των αλλοδαπών είναι και το δικαίωμα της ελευθερίας εξόδου από τη χώρα.

[σ.σ. γίνεται αναφορά σε διάφορες διατάξεις του διεθνούς δικαίου]

Ως εκ τούτου, το Νομικό Συμβούλιο θεωρεί πως όχι μόνο δεν υφίσταται νομική βάση για την παρεμπόδιση της επιστροφής των προσφύγων, οι οποίοι το επιθυμούν και οι οποίοι δεν απέκτησαν με τη θέλησή τους την γιουγκοσλαβική υπηκοότητα, αλλά με την παρεμπόδισή τους θα καταλύαμε μία από τις ολιγότερο αμφισβητούμενες αρχές του διεθνούς δικαίου.

Ωστόσο, προκειμένου να αποφύγουμε το ενδεχόμενο να κατηγορηθούμε αργότερα ότι τους αρνηθήκαμε το άσυλο, πρέπει να ζητήσουμε από τον κάθε ενδιαφερόμενο να υποβάλλει ενυπόγραφο γραπτό αίτημα για την έκδοση θεώρησης εξόδου με σκοπό τον επαναπατριsmό.

Θάνατος στο Φασισμό – Λευτεριά στο Λαό

Ο Επικεφαλής του Νομικού Συμβουλίου

Πρέσβης

Μίλαν Μπάρτος

[υπογραφή, σφραγίδα]

MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA PRNJ
Pravni savet
Zav. br. 46799/18
Prav. br. 18/5

46799-5859
Beograd 21 maja 1951 godine
ayc

Prilazimo na Vasu preporuku - Predsednik i članovi Komisije u Beogradu kao i predstavnici

PITANJE REPATRIACIJE MAKEDONSKIH IZBEGLIKA U GRČKU

Medju makedonskim izbeglicama iz Grčke kojih ima preko 15.000, oko 60 lica prijavilo se Grčkom poslanstvu u Beogradu odnosno Konzulatu u Skoplju i traže repatriaciju kao grčki državljani. Grčko poslanstvo im je izdalek izjavilo da imaju bez prava na dobijanje grčkog državljanstva na osnovu izdane uredne pasose i zamolilo je da im se izdaju izlazna viza za povratak u svoju zemlju.

Drugovi iz Vlade N.R. Makedonije stoje na stanovištu da bi ovo bilo neopodno i da mi nismo dužni da licima koja su se stavila pod zaštitu naših zakona izdajemo izlazne vize čak ni za slučaj ako izjave želju za repatriacijom.

U istom smislu izjavljava se i Ministarstvo spoljnih poslova M.P.-a iznosi gornji slučaj pred Pravni savet samo sa pravne strane i traži da pravni savet da svoje mišljenje potkrepljeno

tekstovima na osnovu kojih stoji ili ne stoji međunarodna obaveza Jugoslavije da takve vize izda, odnosno pravo Grčke da se njena traženju udovolji. Pravni savet je mišljenja:

Izbeglice iz Makedonske Makedonije tražili su i dobili azil u našoj zemlji. Tim faktorom oni nisu izgubili grčko državljanstvo, niti stekli jugoslovensko. Prema tome, oni od njih, koji nisu posebno tražili i dobili naše državljanstvo - koji dakle nisu naturalizacijom stekli jugoslovensko državljanstvo ostali su na nas strani sa svim pravima i dužnostima, koja po općem međunarodnom pravu, imaju stranci. Linijomica da smo im dali azil ili zaštitu, daje im pravo boravka na našem teritoriju i štiti ih, dok im priprejamo azil, od mogućnosti protjerivanja iz zemlje, a naročito od ekstradicije Grčkoj, ali im ne puzeda zbog toga nikakvo ograničenje prava, koje inače imaju stranci. Jedna od osnovnih i neospornih prava stranaca je pravo na slobodu izlaska iz zemlje.

Ovo pravo je potvrđeno, medju ostalim i u radovima Međunarodne konferencije za postupak sa strancima, održane 6. 1929 u Parizu, na kojoj su učestvovali predstavnici 42 zemalja članova Društva Naroda i 7 nečlanova. Izlazak sa teritorije, sem u slučaju individualne zabrane izrečene od nadležne vlasti u saglasnosti sa općim međunarodnim pravom" /iz zapisnika Konferencije

Arhiv na Makedonija [Αρχείο Μακεδονίας] 1.996.40.60/410-414

Ιούνιος 1952

Αιγαιάτες

Στην επικράτεια της ΛΔ Μακεδονίας μέχρι τα τέλη του 1951 είχαν εγκατασταθεί 19.000 περίπου πρόσφυγες από την Αιγαιακή Μακεδονία, ενώ από τις αρχές του τρέχοντος έτους μετοίκησαν 1.000 περίπου ψυχές από τα χωριά Đakovo [Γζιάκοβο] και Kruševlje [Κρούσεβλιε] της Βοϊβοντίνα, με αποτέλεσμα ο συνολικός αριθμός να ανέρχεται σήμερα στα 20.000 άτομα.

Έχουν εγκατασταθεί κυρίως στις πόλεις: Σκόπια, περίπου 7.000, Τίτοβ Βέλες 2.300, Μπιτολα 1.580, Πρίλεπ 1.500, Σβέτι Νικόλα 1.300, Στιπ 1.490, Κότσανι 1.000, υπολογίζοντας και τα περιχώρα, ενώ σε μικρότερο ποσοστό υπάρχουν σε όλες σχεδόν τις περιοχές της ΛΔ Μακεδονίας, όπως το Τέτοβο, το Κουμάνοβο, το Ράντοβις και άλλα μέρη.

Η πλειοψηφία αυτών έχει εγκατασταθεί στα χωριά, ενώ εργάζονται, κατά το μεγαλύτερο μέρος τους, σε κρατικές επιχειρήσεις και μονάδες. Υπάρχουν ακόμη και άλλοι που ζουν στις πόλεις και απασχολούνται σε διάφορους τομείς, στην πλειοψηφία τους ως γενικοί εργάτες, ενώ ένας μικρός αριθμός εργάζεται ως υπάλληλοι ή βιοτέχνες.

Πριν από όλα, όταν γίνεται λόγος για την πολιτική κατάσταση που επικρατεί μεταξύ των Αιγαιατών, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μερικά δεδομένα: Σχεδόν στο σύνολό τους, με εξαίρεση ένα μικρό ποσοστό από τις πόλεις της Έδεσσας και της Φλώρινας, [οι πρόσφυγες] κατάγονται από χωριά και ένας πολύ μικρός αριθμός αυτών είναι διανοούμενοι. Κατά δεύτερο λόγο, μεταξύ αυτών υπάρχουν άτομα με διαφορετική εθνική και πολιτική συνείδηση, ενώ υπάρχουν πρόσφυγες από την Ανατολική Μακεδονία οι οποίοι δεν μετείχαν καθόλου στον Εθνικοαπελευθερωτικό Αγώνα. Εξάλλου, η άφιξη των Αιγαιατών στην ΛΔ Μακεδονίας πραγματοποιήθηκε υπό εντελώς διαφορετικές συνθήκες και προϋποθέσεις. Ενώ κάποιοι ήλθαν ήδη από το 1945 σε σχεδόν ομαλές συνθήκες, κάποιοι άλλοι πέρασαν [τα σύνορα] κατά την περίοδο των πιο σκληρών μαχών του ΔΣΕ και μετά την ήττα, σχεδόν γυμνοί. Ενώ κάποιοι έφευγαν χωρίς να ξέρουν πού (από τους βομβαρδισμούς και τις αιματηρές διώξεις που εξαπέλυσαν οι μοναρχοφασίστες σε βάρος ο,τιδήποτε μακεδονικού), κάποιοι άλλοι έφευγαν ως συνειδητοί μαχητές για ελευθερία και καλύτερη ζωή.

Τέλος, ενώ οι οικογένειες κάποιων βρίσκονται στην Γιουγκοσλαβία, κάποιων άλλων βρίσκονται διασκορπισμένες είτε στην Ελλάδα, είτε στις χώρες της Κομμουνιστικής, είτε στην Αμερική και την

Αυστραλία. Όλα αυτά προϋποθέτουν διαφορετικές πολιτικές αντιλήψεις, παράπονα και επιθυμίες. Αν ριξουμε μια ματιά πίσω, στο 1948, θα διαπιστώσουμε ότι μεταξύ των Αιγαιατών δεν υπήρχαν κάποια μεγάλα εχθρικά πολιτικά φαινόμενα. Στην πλειοψηφία τους ήταν πεπεισμένοι για την νίκη του ΔΣΕ και ανέμεναν την επιστροφή τους στους ελεύθερους γενέθλιους τόπους. Έτσι, θεωρούσαν προσωρινή την παραμονή τους στην ΟΛΔ Γιουγκοσλαβίας και για τον λόγο αυτό θεωρούσαν παροδικές και προσωρινές τις όποιες δυσκολίες, είτε οικογενειακές, είτε οικονομικές κλπ.

Η ίδια η εμφάνιση της διακήρυξης της Κομινφόρμ προκάλεσε άμεσα διάφορα εχθρικά συνθήματα και φαινόμενα, φορείς των οποίων ήταν κυρίως οι πρόσφυγες στο χωριό Μπούλκες της Βοϊβοντίνα, οι οποίοι αργότερα μετατράπηκαν σε μία από τις πλέον δραστήριες βάσεις προπαγάνδας της Κομινφόρμ.

Ταυτόχρονα, την ίδια εποχή εκδηλώθηκε και η δραστηριότητα της Βουλγαρικής Πρεσβείας στο Βελιγράδι, η οποία στα χωριά Δακονο [Τζιάκοβο] και Κρυσένιε [Κρούσεβλιε] της Βοϊβοντίνα κατόρθωσε να εγγράψει στους καταλόγους για επιστροφή στη Βουλγαρία περισσότερους από 2.000 πρόσφυγες από τα συγκεκριμένα χωριά, κάτι που, εννοείται, αντιμετωπίστηκε εγκαιρώς.

Μετά την ήττα του ΔΣΕ, το 1949, ένας μεγάλος αριθμός αγωνιστών και στελεχών, τόσο του ΔΣΕ όσο και του ΝΟΦ, πέρασαν στη χώρα μας, πεπεισμένοι για την ορθότητα της γραμμής του Κομμουνιστικού Κόμματος Γιουγκοσλαβίας.

Ωστόσο, μετά την άφιξή τους μπορούμε να πούμε ότι είτε σε σχέση με την απασχόλησή τους, είτε με την οικονομική τους φροντίδα (ιδιαίτερα των ανάπηρων και εκείνων που δεν ήταν σε θέση να εργασθούν), είτε σχετικά με την πολιτική δουλειά, οι ίδιοι αφέθηκαν από μόνοι τους [στη μοίρα τους], κάτι που εννοείται οδήγησε μεγάλο μέρος αυτών στα νερά της Κομινφόρμ.

Αργότερα, μετά την προσέγγιση της χώρας μας με την Ελλάδα υπήρξαν και διάφορες άλλες τάσεις. Ένα μέρος θεωρώντας ότι η Γιουγκοσλαβία πέρασε στην πλευρά του καπιταλισμού ζητούσε ανοικτά να μεταβεί στις χώρες της Κομινφόρμ (επρόκειτο κυρίως για μαχητές του ΔΣΕ), ενώ άλλοι, οι οποίοι πέρασαν στην Γιουγκοσλαβία όχι λόγω κάποιας πολιτικής συνείδησης ή ιδεολογίας, αλλά, όπως αναφέραμε προηγουμένως, λόγω της κατάστασης στην διάρκεια της επανάστασης, ευρισκόμενοι υπό την επιρροή της ελληνικής προπαγάνδας (προξενείο, κέντρα κατασκοπείας κλπ.) εξέφρασαν την επιθυμία για επιστροφή στην Ελλάδα, ενώ ένα τμήμα αυτών ζήτησε να φύγει για την Αμερική και την Αυστραλία.

Από τότε και μέχρι σήμερα η κατάσταση είναι σε γενικές γραμμές η ίδια, με τη διαφορά ότι η επιθυμία για μετοίκηση στις χώρες της Κομινφόρμ, η προπαγάνδα και η εχθρική δραστηριότητα προς την κατεύθυνση αυτή έχουν αντιμετωπισθεί κατά ένα μεγάλο μέρος (είτε με διάφορα

μέτρα είτε με πολιτική δουλειά), ενώ οι επιθυμίες και τα φαινόμενα με βάση την ελληνική γραμμή εκφραζόμενα [είτε] προπαγανδιστικά, ανοικτά εχθρικά είτε με την ίδια την εγγραφή στο Ελληνικό Προξενείο για επιστροφή στην «μητέρα πατρίδα» ακόμη διαρκούν και συνεχίζονται.

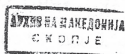
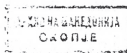
Εκφραζόμενη σε αριθμούς, η κατάσταση έχει ως ακολούθως:

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας και σύμφωνα με ανεπίσημες δηλώσεις στο Ελληνικό Προξενείο Σκοπίων γράφθηκαν για επιστροφή στην Ελλάδα περισσότερα από 3.000 άτομα. Συνελήφθησαν κατά τη διάρκεια του 1951-52 στην προσπάθειά τους να διαφύγουν στην Ελλάδα 62 άτομα, διέφυγαν στην Ελλάδα και επανεκδόθηκαν από τους Έλληνες περισσότερα από 16 άτομα, ενώ συνελήφθησαν για εχθρική δραστηριότητα με βάση την ελληνική γραμμή 27 άτομα.

Από την άλλη πλευρά, η εχθρική δραστηριότητα, εκφραζόμενη με εχθρικά συνθήματα, δημόσιες και συντονισμένες ενέργειες σχετικά με διάφορα πολιτικά, οικονομικά και άλλα κοινωνικά προβλήματα, έχει λάβει όχι μικρές διαστάσεις. Έτσι, εάν θα θέλαμε να προβούμε σε ένα παραλληλισμό για την κατάσταση εκφραζόμενη σε ποσοστά, σύμφωνα με την εκτίμησή μας, από τον συνολικό αριθμό των προσφύγων (υπό τον όρο η ελληνική κυβέρνηση να χορηγήσει ευρεία αμνηστία και [να επιτρέψει] την ελεύθερη είσοδο κάθε πρόσφυγα στην Ελλάδα) για επιστροφή στην Ελλάδα θα εμφανιζόταν το 25-30% των Αιγαιατών.

June, 1952

1.296.40.60/410-444

Egejci

Na teritprijata na N.R.Makedonija do krajot na 1951 god. beja nastaneti okolu 19.000 bežanci od Egejska makedonija, a od početokot na ova godina preseleeni se okolu 1000 duši od s.Gakova i Kruševlje -Vojvodina, taka da vkupniot broj denes iznesuva okolu 20.000 duši.

Nastaneti se u glavnom vo gradovite i Skopje okolu 7.000, T.Veles 2.500, Bitola 1.580, Prilep 1.500 Sv.Nikole 1500, Štip 1.490, Košani 1000, računajki gi i okolite, a vo pomal broj gi ima skoro vo site okoli-ji na N.R.Makedonija kako Tetovo, Kumanovo, Radoviš i dr. mesta.

Vekinata od niv se smesteni vo sela, a zaposleni se naj poveke po državnite stopanstva i ekonomii a ima koj živejat vo gradovite i se zaposleni po razni sektori, naj poveke, kako opšti rabotnici, a eden mal broj se zaposleni kao službenici i zanatčii.

Predi se, koga govorime za političkata situacija među Egejcite, treba da se ima vo predvid nekolik momenti i toa: Egejcite skoro vo celina se seljani so isključenje na eden mal procent od gradovite Voden i Lerin i mnogu mal broj intelektualci. Dalje megu niv ima svet so različna nacionalna i politička svest, a im i izbeglici od istočna makedonija koji vo opšte ne učestvuva vo NOB. Isto taka i dovaganjeto na Egejcite vo N.R.Makedonija se odvivaše pod različiti uslovi-ja i okolnosti. Dodeka edni dojdova ušte 1945 god. pod skoro soocema normalni uslovi, drugi preminavaja oza vreme na najžeškite borbi na DAG i posle nezinata kapitulacija, skoro potpolno goli. Dodeka edni begaja od nemaž kade/bombardirovka i krvavi progoni na monarhošistite nad se što e makedonsko/, drugite begaja, kako svesni borci za sloboda i po aren život.

I na krajot, do deka na nekoj familite mu se navogat vo Jugoslavija, na drugite im se rastureni, bilo vo Grecija, ili vo informbirovskite zemji, ili Amerika i Australija. Seto ova uslovva različiti politički projavi amenija, želbi i namerenija. Ako napravime eden kas pogled unazad do 1948 god. ke konstatirame da megu Egejcite nemaše nekoj po golemi neprijatelski politički projavi. Vo glavnom vekinata beja abedeni vo pobedata na DAG, a i očekavaja da se vratat na svoj- te slobodni ožišta. Taka nivniot boravak vo F.N.R.Jugoslavija go smetaa za privremen i zaradi tova i na svojite teškoči, bilo familjami, ekonomski i drugi gledaja kako na nešto prolazno i privremeno.

Veke samata pojava na rezolucijeta na info biroto ušte odmah uslovi razni neprijatelski paroli i projavi čii nositeli bea, naročito naselonicite od s. Baljkes Vojvodina, koe pokasno stana edna od naj aktiv- nite bazi na info birovskata propaganda.

Istovremeno vo toj period paga i delatnošta na Bagarskata ambasada do Belgrad, vo selata Gakovo i Kruševlje, Vojvodina, koja uspe da zapiši za povrator vo Bagarija preku 2.000 Egejci od ovie sela, što razbr- tase beše na vreme sprečeno.

Beograd, 12 juli 1955 god.

412935 5-4
II ODELENJU DSIP-a

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΩΝ

Rad na pripremi materijala za regulisanje medjusobnih imovinskih potraživanja nalazi se u takvoj fazi da zahteva donošenje izvesnih važnih načelnih odluka da bi se mogao nastaviti. Ovo se uglavnom odnosi na privatno pravna imovinska potraživanja.

Većina grčkih zahteva je proverena od strane Ureda za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu. Ostaje relativno mali broj zahteva za koje podaci nisu prikupljeni. Na naše zahteve takodje pristižu odgovori i može se očekivati da će u relativno kratkom periodu prethodna ispitivanja biti završena. Iza toga bi se s razlogom mogao očekivati pritisak s grčke strane da se otpočinu pregovori. Ovo utoliko pre što stanje na osnovu podnetih uzajamnih zahteva je daleko povoljnije po Grčku. Našim restriktivnim merama pogodjen je daleko veći broj grčkih imanja nego što je to slučaj sa imanjima naših državljana u Grčkoj.

Vrednost grčkih zahteva kako je u prijavama označena iznosi cca 11,000.000.- dolara. Po mišljenju Ureda za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu ova je suma preterana i na osnovu dosadašnjih delimičnih procena a po odbitku neosnovanih zahteva. Ured je mišljenja da se vrednost grčkih zahteva kreće oko 1,000.000 dolara. Vrednost pak naših zahteva prema Grčkoj po proceni Ureda može izneti najviše do 100.000 dolara.

Medjutim, ovaj odnos ne odražava i odnos naše imovine u Grčkoj i grčke u našoj uopšte, pošto postoji i druga vrsta imovine koja nije obuhvaćena našim i grčkim zahtevima i ako nije slobodna. Radi se o imovini naših i grčkih državljanina i imovini, izbeglica jegejskih makedonaca, koji su sada postali naši državljani.

Dvovlasnička imovina

Pitanje dvovlasničke imovine izmedju nas i Grčke postavilo se odmah posle Balkanskog rata kada su granicom izmedju ondašnje Srbije i Grčke presečeni posedi u pograničnoj zoni. Nema dovoljno podataka o razvoju ovog pitanja u našim odnosima sa Grčkom ali se može pretpostaviti da se sa rešenjem ovog pitanja prilično natezalo. Tek Sporazumom uz Ugovor o trgovini i plovidbi od 2 novembra 1927 godine izmedju Jugoslavije i Grčke regulisano je pitanje malograničnog prometa i dvovlasnika. Ovaj Ugovor je ratifikovan tek 1 novembra 1928 godine a mešovita komisija, koja je po ugovoru trebala da u roku od 6 meseci odredi pogranične zone i detaljnije propiše postupak za dvovlasnički i malogranični promet učinila je to tek 18 novembra 1930 godine kada je potpisan protokol.

Iz akta biv. Ministarstva inostranih poslova od 25 aprila 1939 godine, upućenog ondašnjem Ministarstvu saobraćaja vidi se da je tada Grčkoj postavljen zahtev "Za eksploatisanja

Το ζήτημα των περιουσιών των φυγάδων και προσφύγων από την Ελλάδα απασχόλησε τις γιουγκοσλαβικές αρχές ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1950. Αρκετές ήταν αρχικά οι σκέψεις να τεθεί στις διαπραγματεύσεις με την Ελλάδα το αίτημα παροχής αποζημιώσεων. Ωστόσο η σκέψη αυτή σύντομα εγκαταλείφθηκε, αφού η αρμόδια Νομική Υπηρεσία του γιουγκοσλαβικού Υπουργείου Εξωτερικών γνωμοδότησε πως κάτι τέτοιο ήταν νομικά έωλο για μια σειρά από λόγους. Η παραπάνω διαπίστωση ήταν φυσικά σε γνώση της τοπικής κυβέρνησης της ΛΔΜ. Τελικά αποφασίστηκε να αντιμετωπισθεί το θέμα σε καθαρά πολιτικό επίπεδο. Πολύ ενδιαφέρον είναι μάλιστα το γεγονός πως, ενώ η Γιουγκοσλαβία μπορούσε να θέσει το όλο ζήτημα υπ' όψιν της αρμόδιας ελληνογιουγκοσλαβικής Επιτροπής που συγκροτήθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1950 για να εξετάσει το θέμα των περιουσιών Ελλήνων και Γιουγκοσλάβων υπηκόων που ζούσαν στις δύο χώρες και είχαν εγκαταλειφθεί στη διάρκεια της δεκαετίας του 1940, αρνήθηκε και πάλι εσκεμμένα να το κάνει, ακριβώς για να μην στερηθεί ενός χρήσιμου διπλωματικού επιχειρήματος σε βάρος της Ελλάδας. Τα παρακάτω έγγραφα αποκαλύπτουν τους σχεδιασμούς και τις επιδιώξεις τόσο της ομοσπονδιακής γιουγκοσλαβικής όσο και της τοπικής ηγεσίας της ΛΔΜ.

DAMSPS, PA, έτος 1953, fascikla 31, dosije 5, signatura 411799/29 Σεπτεμβρίου 1953.

Νομικό Συμβούλιο ΥΠΕΞ
Αρ.πρ. 96808

Βελιγράδι, 29 Σεπτεμβρίου 1953

ΠΡΟΣ: Υπουργείο Εξωτερικών
Β' Τμήμα

Το Νομικό Συμβούλιο εξέτασε την μετάφραση του ελληνικού Νόμου περί επανεποικισμού των παραμεθωρίων περιοχών και ενισχύσεως του πληθυσμού αυτών.

1. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο νόμος στην πρακτική του εφαρμογή θα προβαίνει σε διακρίσεις και θα πλήξει αποκλειστικά ή τουλάχιστον, σε μεγάλο βαθμό τους Αιγιάτες Μακεδόνες. **Ωστόσο, νομικά, το κείμενο δεν προβαίνει σε διακρίσεις.** Μέχρις ότου δεν μπορούμε να επικαλεστούμε πραγματικές περιπτώσεις διακριτικής εφαρμογής [του], δεν μπορούμε να κάνουμε λόγο για διακρίσεις σε βάρος των Μακεδόνων. Πράγματι, το κείμενο του νόμου αφορά όλους τους Έλληνες πολίτες, οι οποίοι έχουν περιουσία στις παραμεθώριες περιοχές. Ως εκ τούτου, κάθε επίσημο διάβημα διαμαρτυρίας για τον συγκεκριμένο νόμο οι Έλληνες – τυπικά δικαιολογημένα – θα το απορρίψουν ως ανάμειξη στις εσωτερικές τους υποθέσεις.
2. Δεν μπορούμε να προβάλλουμε αντιρρήσεις ούτε στο αν η δήμευση των περιουσιών των λάθρα μεταναστευσάντων Ελλήνων πολιτών βρίσκεται σε συμφωνία με το ελληνικό Σύνταγμα, δεδομένου ότι μια τέτοια κίνηση θα αποτελούσε ανάμειξη στις εσωτερικές τους υποθέσεις.

3. Δεν μπορούμε να προβάλλουμε αντιρρήσεις για την ίδια την αρχή [principle] της δήμευσης των ακινήτων των διαφυγόντων πολιτών, δεδομένου ότι η αρχή αυτή είναι αποδεκτή και στην νομοθεσία μας (προχωρούμε μάλιστα ακόμη περισσότερο, καθώς δημεύουμε την ακίνητη περιουσία χωρίς αποζημίωση ακόμη και στην περίπτωση της νόμιμης αφαίρεσης υπηκοότητας).

Ως εκ τούτου, δεν απομένουν παρά μόνο ενέργειες σε πολιτικό επίπεδο και με πολιτικά επιχειρήματα.

Ο Επικεφαλής Νομικός Σύμβουλος κ.α.α
Αλεξάνταρ Γιέλιτς
Σύμβουλος
[υπογραφή, σφραγίδα]

PRAVNI SAVET DSIP-a
Pov.br. 96808

Beograd, 29. IX. 1953 god.

II ODELENJU

Pravni savet je pregledao dostavljeni prevod grčkog Zakona o naseljavanju i pomaganju stanovništva pogranične oblasti. Obzirom što se u propratnom aktu Generalnog konzulata kaže, da prevod nije garantovan, to se mišljenje može dati samo pod rezervom tačnosti teksta.

1) Nema sumnje da će zakon u faktičkoj provedbi biti diskriminovan i da će pogadjati isključivo ili barem u najvećem delu Jegejske Makedonce. Medjutim pravno, po svom tekstu on ne pokazuje diskriminaciju mi, dok se ne možemo pozivati na stvarne slučajeve diskriminator-
ske prirode, ne možemo govoriti o diskriminaciji prema Makedoncima.

Naime, zakon se po svom tekstu odnosi na sve grčke državljane, koji imaju imanja u pograničnim guvernevatima. Stoga bi svaki oficijelni protest protiv ovog zakona Grci - formalno opravdano - odbili kao mešanje u njihove unutrašnje poslove.

2) Ne bismo mogli prigovoriti ni da se ne slaže sa grčkim ustavom oduzimanje imovine ilegalno izbeglih grčkih državljana, jer bi to bilo mešanje u unutrašnje poslove.

3) Protiv samog principa konfiskacije nekretnina izbeglih državljana ne možemo prigovoriti, jer je on prihvaćen i u našem zakonodavstvu (idemo čak i dalje jer vršimo oduzimanje nepokretnosti bez naknade i u slučaju legalnog otpusta iz državljanstva).

DAMSPS, PA, έτος 1955, fascikla 22, dosije 2, signatura 412935/12 Ιουλίου 1955.

Υπουργείο Εξωτερικών
Νομικό Συμβούλιο
Αρ. Πρ. 92628

Βελιγράδι, 12 Ιουλίου 1955

Προς: Υπουργείο Εξωτερικών
Β' Τμήμα

Θέμα: Το ζήτημα των συνομιλιών με την Ελλάδα για τις περιουσιακές διεκδικήσεις

Το έργο για την προετοιμασία του υλικού για την διευθέτηση των διμερών περιουσιακών διεκδικήσεων βρίσκεται σε δύσκολη φάση και απαιτεί την υιοθέτηση σημαντικών αποφάσεων από άποψη αρχών προκειμένου να καταστεί δυνατή η συνέχισή του. Πρόκειται κυρίως για νομικές περιουσιακές διευθετήσεις ιδιωτών.

Η πλειοψηφία των ελληνικών αιτημάτων έχει ελεγχθεί από την πλευρά της Διεύθυνσης για την προστασία της Γιουγκοσλαβικής περιουσίας στο εξωτερικό. Απομένει ένας σχετικά μικρός αριθμός αιτημάτων, για τα οποία δεν έχουν ακόμη συγκεντρωθεί τα στοιχεία. Οι απαντήσεις στα αιτήματά μας καταφθάνουν και μπορούμε να αναμένουμε ότι σε σύντομο χρονικό διάστημα η εξέταση των υποβληθέντων αιτημάτων θα έχει ολοκληρωθεί. Μετά από αυτό θα πρέπει βασίμως να αναμένουμε την πίεση της ελληνικής πλευράς για την έναρξη των συνομιλιών. **Και τούτο για τον επιπρόσθετο λόγο ότι επί τη βάσει των κατατεθειμένων αμοιβαίων διεκδικήσεων η κατάσταση είναι σαφέστατα καλύτερη για την Ελλάδα. Βάσει των περιοριστικών μέτρων μας επλήγη πολύ μεγαλύτερος αριθμός ελληνικών περιουσιών σε σχέση με τις περιουσίες των πολιτών μας στην Ελλάδα.**

.....
Υπάρχει και μία ακόμη κατηγορία περιουσιών η οποία δεν περιλαμβάνεται στις δικές μας και τις ελληνικές διεκδικήσεις, μολονότι δεν είναι ελεύθερη. Πρόκειται για τις περιουσίες δικών μας και Ελλήνων πολιτών και των προσφύγων Αιγαιατών Μακεδόνων, οι οποίοι σήμερα είναι πολίτες μας.

[σ.σ. ακολουθεί το τμήμα που διαπραγματεύεται το ζήτημα των περιουσιών Γιουγκοσλάβων

πολιτών στην Ελλάδα και των Ελλήνων στην Γιουγκοσλαβία και το οποίο διευθετήθηκε με την υπογραφή της σχετικής συμφωνίας του 1959]

Η διευθέτηση του ζητήματος της περιουσίας των προσφύγων από την Αιγαιακή Μακεδονία στην Ελλάδα

Μεγάλος αριθμός προσφύγων από τη Μακεδονία του Αιγαίου εγκατέλειψε την περιουσία του στην Ελλάδα και οι ελληνικές Αρχές είτε μέσω καταδικαστικών αποφάσεων είτε μέσω ειδικών διατάξεων, όπως είναι το Νομοθετικό Διάταγμα Περί επανοικίσεως των παραμεθόριων περιοχών, δήμευσαν την περιουσία αυτή προς όφελος του Ελληνικού Δημοσίου.

Ωστόσο, δεν υφίσταται νομική βάση για την έγερση απαιτήσεων από την πλευρά μας και τούτο γιατί:

α) Σε ό,τι αφορά τους πρόσφυγες που δεν αποδέχθηκαν την υπηκοότητά μας, επ' ουδενί δεν νομιμοποιούμαστε να εγείρουμε εν ονόματί τους τέτοιες απαιτήσεις και από θέση αρχής πρέπει να αποκλείσουμε ένα τέτοιο ενδεχόμενο.

β) Σε ό,τι αφορά τους πρόσφυγες που αποδέχθηκαν την υπηκοότητά μας, με την έγερση απαιτήσεων εν ονόματί τους θα παραβιάζαμε την αρχή, σύμφωνα με την οποία το κράτος δεν έχει δικαίωμα να παρέχει νομική συνδρομή στους πολίτες του για ζητήματα που έλαβαν χώρα κατά το χρονικό διάστημα που εκείνοι δεν ήταν πολίτες του. Εφαρμόζοντας την αρχή αυτή, εμείς αρνηθήκαμε στο Ισραήλ το δικαίωμα να μας εγείρει αιτήματα σχετικά με τα περιουσιακά στοιχεία των πολιτών του, οι οποίοι προηγουμένως ήταν πολίτες μας (η Δυτική Γερμανία αναγνώρισε στο Ισραήλ το δικαίωμα αυτό).

Εξάλλου, εμείς δεν αναγνωρίζουμε στην Αυστρία, τη Γερμανία και σε άλλα κράτη το δικαίωμα προστασίας των Φολκντόιτσερ,² πρώην Γιουγκοσλάβων πολιτών. Στη συμφωνία για τις αποζημιώσεις [που υπογράψαμε] με τις ΗΠΑ πράξαμε το ίδιο, μέσω της διάταξης να μην αναγνωρίζουμε αποζημίωση στους πολίτες των ΗΠΑ, οι οποίοι δεν ήταν πολίτες των ΗΠΑ μέχρι την υπογραφή της συμφωνίας. Εξαιρέση από την θέση μας αυτή έγινε με τις διατάξεις της ίδιας συμφωνίας με την οποία αναγνωρίσαμε [το δικαίωμα] αποζημίωσης σε όλους τους πολίτες των ΗΠΑ οι οποίοι ήταν πολίτες τους μέχρι το 1948, μολοντί γνωρίζαμε ότι μεταξύ αυτών υπήρχαν και άτομα που είχαν την υπηκοότητά μας (διπλή υπηκοότητα), κάτι που βεβαίως δεν αναφέρεται ρητά, αλλά αποτελεί σε κάθε περίπτωση σιωπηρή αναγνώριση του δικαιώματος των ΗΠΑ στη χορήγηση νομικής προστασίας στους πολίτες τους και για

2 Γερμανικής καταγωγής πολίτες της Γιουγκοσλαβίας που εκδιώχθηκαν από τη χώρα μετά την απελευθέρωση, ως συνεργάτες των Ναζί.

ζητήματα που έλαβαν χώρα κατά το χρονικό διάστημα που εκείνοι δεν ήταν πολίτες τους.

Είναι αλήθεια ότι η Ελλάδα αφάισε την υπηκοότητα μεγάλου μέρους των προσφύγων από τη Μακεδονία του Αιγαίου, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να εκφράσει επιφυλάξεις ότι πρόκειται για πολίτες της και να μας αμφισβητήσει το δικαίωμα. Αυτό όμως δεν αλλάζει τα πράγματα, επειδή εμείς θα τους παρείχαμε προστασία για χρονικό διάστημα και για υποθέσεις που έλαβαν χώρα όταν οι ίδιοι δεν ήταν πολίτες μας, κάτι που αρνούμαστε σε άλλους.

Ως εκ τούτου, πρέπει να προσεγγίσουμε το ζήτημα αυτό πρωτίτως από πολιτική και όχι από νομική σκοπιά. Πράγματι, το ζήτημα αυτό συνδέεται άμεσα με την θέση μας σχετικά με το ζήτημα της μειονότητάς μας στην Ελλάδα γενικότερα. Μέχρις ότου οι Έλληνες μας αμφισβητούν κάθε δικαίωμα για επίδειξη ενδιαφέροντος σχετικά με τη μειονότητά μας στην Ελλάδα με την άρνηση της ύπαρξης μιας τέτοιας μειονότητας, οι ίδιοι [οι Έλληνες] υπό αυτό το πρίσμα θα εξετάσουν και την προσπάθεια παροχής νομικής προστασίας από πλευράς μας προς τους μειονοτικούς-πρόσφυγες. Βάσει της μέχρι τώρα εμπειρίας και τη θέση της Ελλάδας στο ζήτημα αυτό, θα πρέπει να αναμένεται έντονη αντίδραση της επίσημης Ελλάδας και μια φορτισμένη εκστρατεία του ελληνικού Τύπου στην περίπτωση τυπικής παρουσίασης του αιτήματος αυτού από την πλευρά μας, όπως άλλωστε πάντοτε μέχρι τώρα αντιδρούσαν οι Έλληνες, ελλείψει νομικών επιχειρημάτων, γενικότερα, στο ζήτημα της μακεδονικής μειονότητας.

Θα ήταν ίσως καλύτερος ο τρόπος της παρουσίασης του ζητήματος των περιουσιών των Αιγαιατών προσφύγων σε ανθρωπιστική βάση, με το επιχείρημα ότι μεγάλος αριθμός προσφύγων έπεσε στις πλάτες μας και παράλληλα δεν είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει την περιουσία του. Σε κάθε όμως περίπτωση, η παρουσίαση ενός τέτοιου ζητήματος βρίσκεται σε άμεση συνάφεια με τη γενικότερη θέση μας για το ζήτημα αυτό, για τον μελλοντικό του προσανατολισμό, δηλαδή εάν υπολογίζουμε ότι οι Αιγαιάτες πρόσφυγες θα μείνουν οριστικά σε μας ή τελούμε εν αναμονή της κατάλληλης στιγμής ώστε να μπορέσουμε να θέσουμε το ζήτημα της επιστροφής τους στην Ελλάδα. Υπό το πρίσμα αυτό, το να θέσουμε το ζήτημα της αποζημίωσης για την περιουσία τους θα σήμαινε ταυτόχρονα ότι έχουμε αποδεχθεί ότι αυτοί θα παραμείνουν σε μας και στην περίπτωση αυτή δεν αποκλείεται οι Έλληνες να αποδεχθούν τη συζήτηση για την καταβολή αποζημίωσης για την περιουσία τους. Και αυτό, εννοείται, επειδή με την κίνηση αυτή θα εξέλειπε ένα σημαντικό γι' αυτούς εσωτερικό ζήτημα.³

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Σε σχέση με όλα όσα αναφέρθηκαν η Νομική Υπηρεσία θεωρεί ότι:

1. προκειμένου να συνεχισθούν οι εργασίες προετοιμασίας σχετικά με τις επικείμενες συνομιλίες με την Ελλάδα είναι απαραίτητο:
  - a. να ζητηθεί προηγουμένως η απόφαση του Κυβέρνησης, με την οποία θα καθοριζόταν η θέση μας στα κάτωθι ζητήματα:
    - i. [σ.σ. αφορά το ζήτημα των περιουσιών των πολιτών της Ελλάδας στη Γιουγκοσλαβία και αντιστρόφως και το οποίο διευθετήθηκε με την υπογραφή της σχετικής συμφωνίας του 1959].
    - ii. Θα τεθεί ή όχι το ζήτημα της αποζημίωσης των περιουσιών των προσφύγων από την Μακεδονία του Αιγαίου, σημερινών πολιτών μας.
2. Ανεξάρτητα από την απόφαση που θα ληφθεί για τα ανωτέρω ζητήματα, το Νομικό Συμβούλιο θεωρεί ότι οι κατάλογοι των περιουσιακών διεκδικήσεων μας στην Ελλάδα θα πρέπει να κατατεθούν στην ελληνική κυβέρνηση με αίτημα να πληροφορηθούμε την τύχη τους, περιοριζόμενοι, προς το παρόν, σ' αυτό και αφήνοντας στο μέλλον την γνωστοποίηση προς την ελληνική κυβέρνηση της φύσης του αιτήματός μας σχετικά με τις περιουσίες αυτές: επιστροφή ή αποζημίωση.

Παρακαλείται η πολιτική ηγεσία να εγκρίνει όπως οι ενέργειες γίνονται με βάση τα συμπεράσματα.

Θάνατος στο Φασισμό – Λευτεριά στο Λαό

Β. Πόποβιτς

Ο Νομικός Σύμβουλος
του Υπουργείου Εξωτερικών
(Δρ Μίλαν Μπάργκος)
[υπογραφή, σφραγίδα]

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ:

- Γραφείο συντρόφου Κότσα Πόποβιτς
- Πρίτσα
- Μίτσούνοβιτς
- Β' Τμήμα
- Υπουργείο Εσωτερικών
- Αρχείο (Νομικού Συμβουλίου)

DRŽAVNI SEKRETARIJAT ZA INOSTRANE
P O S L O V E
/Pravni savet/
Pov.br. 92628

Beograd, 12 juli 1955 god.

412935 S-H
II ODELENJU DSIP-a

PITANJE PREGOVORA SA GRČKOM O
IMOVINSKIM POTRAŽIVANJIMA

Rad na pripremi materijala za regulisanje medjusobnih imovinskih potraživanja nalazi se u takvoj fazi da zahteva donošenje izvesnih važnih načelnih odluka da bi se mogao nastaviti. Ovo se uglavnom odnosi na privatno pravna imovinska potraživanja.

Većina grčkih zahteva je proverena od strane Ureda za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu. Ostaje relativno mali broj zahteva za koje podaci nisu prikupljeni. Na naše zahteve takodje pristižu odgovori i može se očekivati da će u relativno kratkom periodu prethodna ispitivanja biti završena. Iza toga bi se s razlogom mogao očekivati pritisak s grčke strane da se otpočetnu pregovori. Ovo utoliko pre što stanje na osnovu podnetih uzajamnih zahteva je daleko povoljnije po Grčku. Našim restriktivnim merama pogodjen je daleko veći broj grčkih imanja nego što je to slučaj sa imanjima naših državljana u Grčkoj.

Vrednost grčkih zahteva kako je u prijavama označena iznosi cca 11,000.000.- dolara. Po mišljenju Ureda za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu ova je suma preterana i na osnovu dosadašnjih delimičnih procena a po odbitku neosnovanih zahteva. Ured je mišljenja da se vrednost grčkih zahteva kreće oko 1,000.000 dolara. Vrednost pak naših zahteva prema Grčkoj po proceni Ureda može izneti najviše do 100.000 dolara.

Medjutim, ovaj odnos ne odražava i odnos naše imovine u Grčkoj i grčke u našoj uopšte, pošto postoji i druga vrsta imovine koja nije obuhvaćena našim i grčkim zahtevima i ako nije slabodna. Radi se o imovini naših i grčkih državljanina i imovini, izbeglica jegejskih makedonaca, koji su sada postali naši državljani.

Dvovlasnička imovina

Pitanje dvovlasničke imovine izmedju nas i Grčke postavilo se odmah posle Balkanskog rata kada su granicom izmedju ondašnje Srbije i Grčke presečeni posedi u pograničnoj zoni. Nema dovoljno podataka o razvoju ovog pitanja u našim odnosima sa Grčkom ali se može pretpostaviti da se sa rešenjem ovog pitanja prilično natezalo. Tek Sporazumom uz Ugovor o trgovini i plovidbi od 2 novembra 1927 godine izmedju Jugoslavije i Grčke regulisano je pitanje malograničnog prometa i dvovlasnika. Ovaj Ugovor je ratifikovan tek 1 novembra 1928 godine a mešovita komisija, koja je po ugovoru trebala da u roku od 6 meseci odredi pogranične zone i detaljnije propiše postupak za dvovlasnički i malogranični promet učinila je to tek 18 novembra 1930 godine kada je potpisan protokol.

Iz akta biv. Ministarstva inostranih poslova od 25 aprila 1939 godine, upućenog ondašnjem Ministarstvu saobraćaja vidi se da je tada Grčkoj postavljen zahtev "Za eksploataisanja

..//..

DAMSPS, PA, έτος 1955, fascikla 22, dosije 2, signatura 412935/12 Ιουλίου 1955, όπου βρίσκεται συνημμένο το άκρωσ απόρρητο έγγραφο της Κυβέρνησης της ΛΔΜ.

Λαϊκή Δημοκρατία της Μακεδονίας
Εκτελεστικό Συμβούλιο
Άκρωσ απόρρητο. Αρ. Πρ. 1

Σκόπια, 24 Σεπτεμβρίου 1955

Προς: Υπουργείο Εξωτερικών

Θέμα: Σχετικά με το ζήτημα των περιουσιών μας στην Ελλάδα

Το Εκτελεστικό Συμβούλιο [σ.σ. Κυβέρνηση] της ΛΔ Μακεδονίας εξέτασε αμφότερες τις δυνατότητες που εξέθεσε το Νομικό Συμβούλιο του Υπουργείου Εξωτερικών στο υπ' αριθμ. 92628 από 12 Ιουλίου 1955 έγγραφό του για τον τρόπο διευθέτησης του ζητήματος των περιουσιών με την Ελλάδα. [σ.σ. ακολουθεί η γνώμη της κυβέρνησης της ΛΔΜ για το ζήτημα των περιουσιών των πολιτών της Ελλάδας στη Γιουγκοσλαβία και αντιστρόφως και το οποίο διευθετήθηκε με την υπογραφή της σχετικής συμφωνίας του 1959]

Για το ζήτημα των περιουσιών των προσφύγων από την Αιγαιακή Μακεδονία

Θεωρούμε ότι το ζήτημα αυτό πρέπει επίσης να τεθεί στην ελληνική κυβέρνηση, έστω και αν οποιεσδήποτε προσπάθειές μας αποβούν άκαρπες, καθώς πρόκειται για ένα από εκείνα τα συγκεκριμένα ζητήματα στα οποία μπορούμε, μεταξύ των άλλων, να αμφισβητήσουμε σοβαρά την πεποίθηση της ελληνικής πολιτικής ότι το ζήτημα της μακεδονικής μειονότητας στην ολότητά του θα επιλυθεί όπως εκείνη επιθυμεί, απλά όταν της δοθεί ο απαραίτητος χρόνος. Είναι φανερές οι δυσκολίες που προκύπτουν για το ζήτημα αυτό και για τις οποίες γίνεται λόγος στο υπ' αριθμ. 92628/12.7.1953 [σ.σ. λάθος ημερομηνία, είναι του 1955] έγγραφο του Νομικού Συμβουλίου.

Για αυτές τις προσφυγικές μάζες υπάρχει το πρόβλημα των περιουσιών: ένα μέρος αυτών των ανθρώπων έλαβε την υπηκοότητά μας και ένα άλλο όχι. Τούτο καταδεικνύει αναμφίβολα και την διαφορετική προσέγγιση του ζητήματος, καθώς δεν νομιμοποιούμαστε να παράσχουμε κάποια νομική προστασία στους πρόσφυγες που δεν είναι πολίτες μας.

Σε ό,τι αφορά εκείνους που αποδέχθηκαν την υπηκοότητά μας και στους οποίους νομιμοποιούμαστε να παράσχουμε νομική προστασία, η δυσκολία έγκειται στο γεγονός ότι εμείς αρνηθήκαμε σε κάποια άλλα ενδιαφερόμενα κράτη το δικαίωμα αποζημίωσης της περιουσίας των πολιτών τους. Επιθυμούμε απλώς να επιστήσουμε την προσοχή του Υπουργείου Εξωτερικών στο γεγονός ότι η Ελλάδα με τη Βουλγαρία στο παρελθόν (Λοζάνη, 1932) υπέγραψε ένα σύμφωνο με το οποίο αναγνώρισε στους πρόσφυγες και τους μετανάστες από την Ελλάδα στη Βουλγαρία -και οι οποίοι έλαβαν την υπηκοότητα- το δικαίωμα αποζημίωσης της περιουσίας τους στην Ελλάδα. Αυτή ίσως η

πρωτοφανής [κίνηση] που έκανε η Ελλάδα θα μπορούσε κάπως να μας χρησιμεύσει για την επίτευξη μιας χωριστής συμφωνίας στο ζήτημα των αιγαιατών προσφύγων που έλαβαν την υπηκοότητά μας.

Σε ό,τι αφορά τις υπόλοιπες προσφυγικές μάζες που δεν έλαβαν την υπηκοότητά μας, θεωρούμε ότι είναι δύσκολο να τεθεί το ζήτημα σε διαφορετική βάση από εκείνη που προτείνει η Νομική Υπηρεσία, δηλαδή, «με το επιχείρημα ότι μεγάλος αριθμός προσφύγων έπεσε στις πλάτες μας...». Έχουμε την άποψη ότι για τους ανθρώπους αυτούς θα πρέπει, πριν από όλα, να τεθεί το ζήτημα της εθελουσίας επιστροφής τους στην Ελλάδα, στην περιουσία τους, δεδομένου ότι από εθνικής απόψεως αυτό είναι το πλέον αποδεκτό για εμάς. Το ζήτημα της αποζημίωσης αυτής της περιουσίας θα τεθεί μόνο όταν εξαντληθούν στις ελληνικές αρχές όλες οι δυνατότητες για την επιστροφή τους στα πατρώα εδάφη.

Θεωρούμε ότι τα επιχειρήματά μας θα μπορούσαν να είναι τα εξής:

1. ότι μεγάλος αριθμός των ατόμων αυτών επιθυμούν να επιστρέψουν στις εστίες τους και ότι στο πλαίσιο αυτό προχώρησαν σε συγκεκριμένες κινήσεις τόσο στις Αρχές μας όσο και το Ελληνικό Προξενείο και ότι η Ελλάδα υποχρεούται να δεχθεί τους πολίτες και τους υπηκόους της.
2. ότι δεν συνάδει με τις φιλικές μας σχέσεις η Ελλάδα να μεταφέρει στις πλάτες μας έναν τέτοιο αριθμό ατόμων αν και ο ίδιος διεθέτει κάτω [στην Ελλάδα] περιουσιακά στοιχεία, τη χρήση των οποίων δεν επιτρέπει.
3. ότι επίσης δεν συνάδει με τις φιλικές μας σχέσεις να μας φορτώσουν τους πολίτες τους, χωρίς τη θέληση αυτών των πολιτών, για πολίτες μας, με τέτοιο τρόπο ώστε τώρα με ένα νέο σχέδιο νόμου επιφέρουν αλλαγές στον Νόμο περί ιθαγένειας, βάσει του οποίου αυτόματα διαγράφονται από τις τάξεις των πολιτών όχι μόνο αυτοί που αποδέχθηκαν με τη θέλησή τους την υπηκοότητά μας, αλλά και εκείνοι που εργατέλειψαν την Ελλάδα «με στόχο να μην επιστρέψουν ή εκείνα που σε κάποια άλλη χώρα, εκτός Ελλάδας, προσλήφθηκαν σε διάφορες υπηρεσίες, χωρίς την έγκριση του ελληνικού Υπουργείου Εσωτερικών Υποθέσεων» (Ελληνικός Βορράς, 27 Αυγούστου 1955).

Οι Έλληνες προχώρησαν σε μία τέτοια κίνηση μολονότι αυτοί οι πολίτες επιθυμούν να επιστρέψουν και για τον λόγο αυτό προβαίνουν σε συγκεκριμένες ενέργειες, δηλ. αν και οι ίδιοι δεν είναι υπεύθυνοι που βρίσκονται εκτός Ελλάδας, καθώς οι ελληνικές αρχές αρνούνται σθεναρά να επιτρέψουν την επιστροφή τους. Τώρα, λόγω της μη επιστροφής τους αφαιρείται η ιθαγένεια και μ' αυτό το κράτος απαλλάσσεται από τις υποχρεώσεις του έναντι αυτών, ήτοι τους αφαιρεί την περιουσία τους και όλα τα δικαιώματα που απορρέουν από την υπηκοότητα. Εδώ μπορούμε να προσθέσουμε και ένα ακόμη επιχείρημα: Σύμφωνα με το ίδιο σχέδιο νόμου για τις αλλαγές στον Νόμο περί ιθαγένειας «Έλληνες οι οποίοι βρίσκονται στο εξωτερικό με ή χωρίς γνωστή υπηκοότητα, αλλά έχουν ελληνική συνείδηση, αναγνωρίζονται ως Έλληνες πολίτες με δικαίωμα να ζητήσουν βεβαίωση ή διαβατήριο από τα ελληνικά προξενεία» (Ελληνικός Βορράς, 27 Αυγούστου 1955).

Αν με την φράση «ελληνική συνείδηση» ο νομοθέτης θεωρεί τους πρώην Έλληνες υπηκόους οι οποίοι συμπεριφέρονται έναντι της Ελλάδας όπως έναντι του κράτους τους, στο

οποίο επιθυμούν να επιστρέψουν, τότε τέτοια συνείδηση υπάρχει σε μεγαλύτερο μέρος των προσφυγικών μαζών [που βρίσκονται] σε μας, ώστε δεν υπάρχει λόγος να τους αφαιρεθεί η υπηκοότητα και να εμποδίζεται η επιστροφή τους. Αν το «ελληνική συνείδηση» αφορά αποκλειστικά στην ελληνική εθνικότητα, τότε πρέπει να τους οδηγήσουμε ώστε να αναγνωρίσουν δημόσια ότι προβαίνουν σε διακρίσεις προς ένα τμήμα των πολιτών και υπηκόων τους μόνο και μόνο επειδή είναι μέλη εθνικής μειονότητας, κάτι που δεν είναι ούτε φιλικό έναντι της ΟΛΔΓ, ούτε ανθρωπινό ούτε δημοκρατικό.

4. Θεωρούμε ότι δεν συνάδει με την ελληνογιογκοσλαβική συμμαχία η ελληνική κυβέρνηση να χρησιμοποιεί δύο μέτρα [και σταθμά] για δύο διαφορετικές εθνικές μειονότητες, ήτοι ένα σχετικά με την τουρκική μειονότητα -για την οποία ακυρώθηκε η ισχύς του Νόμου περί επανεποικισμού των βόρειων επαρχιών της Ελλάδας, ο οποίος προβλέπει την δήμευση της περιουσίας των προσφύγων και των ατόμων που εγκατέλειψαν «οικειοθελώς» την ελληνική επικράτεια, στο όνομα της ελληνοτουρκικής φιλίας, επιτρέποντας μάλιστα σ' αυτούς τους πρόσφυγες από την εποχή του πολέμου [και] της κατοχής και την περίοδο του εμφύλιου πολέμου να επιστρέψουν στην πατρίδα τους- και άλλο μέτρο σχετικά με την μακεδονική μειονότητα, τους πρόσφυγες της οποίας η ελληνική κυβέρνηση αναγνωρίζει ως Σλαβόφωνους και τους οποίους στερεί την περιουσία τους με τον κοινώς γνωστό Νόμο, ενώ τώρα επιθυμεί να τους αφαιρέσει και την υπηκοότητα, προκειμένου να παρεμποδίσει με κάθε τρόπο την επιστροφή τους. (Θα μνημονεύσουμε στοιχεία τα οποία έδωσε ο υπουργός Γ. Ράλλης σε μια συνέντευξη, που δημοσιεύθηκε στην επίσημη [sic] εφημερίδα *Μακεδονία* της 26^{ης} Ιουλίου 1955, με αφορμή την αρθρογραφία του τουρκικού τύπου ότι μεγάλος αριθμός Τούρκων και σήμερα εγκαταλείπει την Θράκη «εξαιτίας των δυσκολιών που δημιουργεί η ελληνική διοίκηση». Ο υπουργός Ράλλης δήλωσε ότι αισθάνεται αναγκασμένος να ανακοινώσει με αφορμή την φημολογία του τουρκικού τύπου για την φυγή των Τούρκων από την Ελλάδα, ότι πολλοί Τούρκοι «οι οποίοι ταξίδεψαν παραπλανηθέντες στην Τουρκία» τώρα επιστρέφουν στην Δυτική Θράκη. Έτσι, το 1953 επέστρεψαν από την Τουρκία 1.178 Τούρκοι και το 1954 1.967, εκ των οποίων οι 709 από τον νομό Ξάνθης, οι 1220 από τον νομό Ροδόπης και οι 38 από τον νομό Έβρου. Από τις μέχρι τώρα πληροφορίες, εκτιμάται ότι ο αριθμός των Τούρκων που επιστρέφει το τρέχον έτος στην Ελλάδα θα είναι αρκετά αυξημένος. Επιστρέφουν με έγκυρα διαβατήρια. Όλα αυτά, σύμφωνα με τον Ράλλη, η Ελλάδα τα κάνει ως χώρα η οποία είναι «λίκο της Δημοκρατίας και του ιδεώδους της Ελευθερίας και της Δικαιοσύνης όπου όλοι, ανεξαρτήτως θρησκείας, ζουν ισότιμα»). Μεγάλος αριθμός αυτών των Τούρκων προσφύγων κατά τον ίδιο τρόπο εγκατέλειψε «παράνομα» την Ελλάδα, κνηγμένοι από τη φρίκη του πολέμου, όπως είναι η περίπτωση και των προσφύγων από την Αιγαιακή Μακεδονία.
5. Οι Έλληνες, συνήθως, προκειμένου να αποφύγουν κάθε ενδεχόμενο συζήτησης για αυτές τις προσφυγικές μάζες από την Αιγαιακή Μακεδονία, τις υπολογίζουν ως «μη νομιμόφρονες» έναντι του ελληνικού κράτους με βάση τη στάση τους στον Εμφύλιο Πόλεμο και ως εκ τούτου, θεωρούν ουσιαστικά ότι δεν έχουν καμία υποχρέωση έναντι τους και

δικαιολογημένα μπορούν να τους αφαιρεθούν οι περιουσίες, η υπηκοότητα και τα υπόλοιπα δικαιώματα. Πιθανότατα θα αντιδράσουν με τον ίδιο τρόπο στην ανακίνηση του ζητήματος αυτού. Αναμφίβολα, είναι δύσκολο να πετύχουμε κάτι με το να εκθέσουμε το γεγονός ότι η μειονότητά μας αναγκάστηκε να υπερασπισθεί την ίδια της την ύπαρξη και να αγωνισθεί για τα θεμελιώδη δικαιώματά της. Ωστόσο, είναι φανερό ότι όλη αυτή η προσφυγική μάζα δεν μπορούσε να σηκώσει τα όπλα κατά των κυβερνητικών σχηματισμών, αλλά ότι πρόκειται στην συντριπτική της πλειοψηφία για προσφυγική μάζα η οποία στην χαοτική κατάσταση έσωζε την ίδια της τη ζωή διαφεύγοντας στη Γιουγκοσλαβία όχι μετά την νίκη των κυβερνητικών δυνάμεων, αλλά κατά την περίοδο εν όσω ο Εμφύλιος Πόλεμος ήταν σε πλήρη εξέλιξη, κάτι που καταδεικνύει ικανοποιητικά ότι αυτές οι προσφυγικές μάζες αδυνατούσαν να δώσουν ενεργή υποστήριξη στην μία ή την άλλη πλευρά, μεσούντος του πολέμου.

Το Εκτελεστικό Συμβούλιο της ΛΔΜ

Ο Γραμματέας

Κίρο Γκεοργκίεφσκι

(υπογραφή, σφραγίδα)

Narodna Republika Makedonija
Izvršen Sovet

Strg.Pov. Br. 1

24. IX. 1955 god.

Skopje .

DRŽAVNOM SEKRETARIJATU ZA INOSTRANE POSLOVE

O pitanju imovine naših
dovlasnika u Grčkoj.

Izvršno veće N.R. Makedonije razmotrilo je obe mogućnosti koje je Pravni savet DSIP-a izložio u aktu Pov. br. 92628 od 12. VII. 1955 god. o načinu regulisanja dovlasničkog problema sa Grčkom i smatra da treba insistirati na prvoj, kao osnovi za razgovore sa Grcima u ovom konkretnom pitanju. Ona polazi od "postavljanja zahteva Grčkoj da na osnovu postojećeg Sporazuma od 1 novembra 1928 godine uz Ugovor o trgovini i plovidbi ponovo uvedu u život odredbe ovog sporazuma", tj. da se ostvari vaspostavljanje režima maloptaničnog dovlasničkog prometa predviđenog ovim sporazumom.

Rešenje dovlasničkog problema sa Grčkom u ovom smislu je od ogromnog političkog značaja za nas. To je neophodno, s jedne strane, zbog toga što će se mešanje naših ljudi sa pograničnim stanovništvom s te strane pozitivno odraziti na razvijanje nacionalne svesti kod egejskih Makedonaca, što će moralno jačati manjinu i ipak, bar na neki način manifestovati jedinstvo ove teritorije, koju Grci žele da razbiju krutom barijerom na granici, čisteći svoj granični reon od makedonskog stanovništva, menjajući slovenske nazive grčkim, kolonizirajući ga, i onemogućavajući rad dovlasnika na njihovoj imovini. S druge strane, rešenje dovlasničkog problema u gornjem smislu, neophodno je kao praktičan korak kojizastavlja poznatu grčku politiku po antimakedonskoj liniji na jednom odredjenom pitanju takve atmosfere koja tupi grčku

..//..

DAMSPS, PA, έτος 1955, fascikla 22, dosije 2, signatura 412935 (χωρίς ημερομηνία).

Β' Τμήμα
Υπουργείο Εξωτερικών

Προς: τον σύντροφο Κότσα Πόποβιτς

Σημείωμα

Για τις συνομιλίες για τις περιουσιακές διεκδικήσεις με την Ελλάδα – Το πρόβλημα της μεθοριακής επικοινωνίας και των περιουσιών των προσφύγων από την Αιγαιακή Μακεδονία

[σ.σ. το πρώτο τμήμα του σημειώματος διαπραγματεύεται το ζήτημα των περιουσιών Γιουγκοσλάβων πολιτών στην Ελλάδα και των Ελλήνων στην Γιουγκοσλαβία και το οποίο διευθετήθηκε με την υπογραφή της σχετικής συμφωνίας του 1959]

Περισσότερο περίπλοκο είναι το ζήτημα των περιουσιών των προσφύγων από τη Μακεδονία του Αιγαίου. Νομική βάση για την εκκίνηση του προβλήματος δεν υφίσταται. Ωστόσο, μπορούμε σε ανθρωπιστική βάση να ζητήσουμε την επιστροφή των ανθρώπων αυτών στις περιουσίες τους. Οι Έλληνες ήδη εγκαθιστούν στις περιουσίες των προσφύγων έποικους από τη Νότια Ελλάδα. Αν συνεχισθεί η διαδικασία αυτή τότε σύντομα όλη η περιουσία των Αιγαιατών Μακεδόνων θα περάσει στα χέρια των εποίκων – χωρίς υλική αποζημίωση. Με ενδεχόμενη πίεση προς τους Έλληνες θα μπορούσαμε να πετύχουμε, αν όχι να σταματήσουμε, τουλάχιστον να περιορίσουμε τις συνέπειες των μέτρων που λαμβάνουν με στόχο την πλήρη εξόντωση της μειονότητάς μας στην Ελλάδα. Μπορούμε να επιδείξουμε το ενδιαφέρον μας για το ζήτημα αυτό, ζητώντας από τους Έλληνες να μας πουν ποια είναι η αξία της περιουσίας των προσφύγων από τη Μακεδονία του Αιγαίου, χωρίς να αναφέρουμε το στόχο του ενδιαφέροντός μας.

Σε κάθε περίπτωση, πρόκειται για μία θαυμάσια ευκαιρία, ώστε το πρόβλημα των Αιγαιατών Μακεδόνων να τεθεί με έναν έμμεσο τρόπο και να τεθεί ένα συγκεκριμένο ζήτημα, ανεξαρτήτως της θετικής ή αρνητικής επίλυσής του. Στην επιχειρηματολογία του Εκτελεστικού Συμβουλίου της ΛΔΜ υπάρχουν χρήσιμες προτάσεις προς την κατεύθυνση αυτή

Συνημμένα: Το σημείωμα του Νομικού Συμβουλίου

Η επιστολή του Εκτελεστικού Συμβουλίου της ΛΔΜ

Παρακαλούμε για τις απόψεις.

DAMSPS, PA, έτος 1962, fascikla 34, dosije 40, signatura 443538/7 Σεπτεμβρίου 1962.

Λαϊκή Δημοκρατία της Μακεδονίας
Εκτελεστικό Συμβούλιο
Απ.εγγ. 18-69/1
7 Σεπτεμβρίου 1962

Προς το Υπουργείο Εξωτερικών
Υπόψη συντρ. Ντανίλο Λέκιτς

Βελιγράδι

Σχετικά με την επικείμενη συνάντηση της 4^{ης} τεχνικής μεικτής ελληνογιουγκοσλαβικής επιτροπής σε γνωστοποιούμε τα ακόλουθα:

1. Το Εκτελεστικό Συμβούλιο της Λαϊκής Συνέλευσης [σ.σ. η κυβέρνηση] της ΛΔΜ δεν έχει αντιρρήσεις σχετικά με την ημερομηνία πραγματοποίησης της συνάντησης όπως προτείνει η ελληνική πρεσβεία, δηλαδή στις 22 Σεπτεμβρίου τ.ε.
2. Το Εκτελεστικό Συμβούλιο, ωστόσο, εξέτασε τις ενδεχόμενες επιπτώσεις από την ανταλλαγή των εκθέσεων των εμπειρογνομόνων Στογιάνοβιτς-Κωλλέτη [σ.σ. συμπροέδρων της επιτροπής] για τις διεκδικήσεις των Μακεδόνων από την Αιγαιακή Μακεδονία (οι οποίες δεν συμπεριλαμβάνονται στην έκθεσή μας) και σχετικά μ' αυτό προτείνει να μην γίνει η επίδοση σ' αυτή τη συνάντηση της 4^{ης} επιτροπής.

Είναι γνωστό ότι σήμερα στο έδαφος της ΟΛΔΓ διαβιούν 30.000 περίπου Μακεδόνες από την Αιγαιακή Μακεδονία, εκ των οποίων ένα σημαντικό μέρος απέκτησε την γιουγκοσλαβική υπηκοότητα ή απώλεσε την ελληνική υπηκοότητα μετά από διάφορα μέτρα των ελληνικών αρχών. Δεδομένου ότι οι περισσότερες τους εντάχθηκαν στην έκθεση του Α. Στογιάνοβιτς, το Εκτελεστικό Συμβούλιο εξέφρασε τον φόβο ότι η επίδοση της έκθεσης, ήτοι η μετέπειτα ένταξή της στο οριστικό πρωτόκολλο μεταξύ των δύο κυβερνήσεων για τις εκατέρωθεν διεκδικήσεις που έλαβαν χώρα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, και για τις περισσότερες σε βάρος των οποίων ελήφθησαν διάφορα περιοριστικά μέτρα (κατάσχεση, δήμευση, αγροτική μεταρρύθμιση κλπ.) δεν θα σημάνει παράλληλα την απομάκρυνση των διεκδικήσεων από την ημερησία διάταξη.

Το Εκτελεστικό Συμβούλιο θεωρεί ότι δεν θα έπρεπε να δώσουμε στην ελληνική πλευρά νομικά επιχειρήματα, βάσει των οποίων θα μπορούσε σε συγκεκριμένη περίπτωση να υπερασπίσει τη θέση της σχετικά με τους πρόσφυγες, με το πρόσχημα ότι το ζήτημα αυτό επιλύθηκε με την

οριστική ρύθμιση των διεκδικήσεων που έλαβαν χώρα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και ότι η γιουγκοσλαβική πλευρά, δεδομένου ότι πρόκειται για γιουγκοσλάβους πολίτες, μπορούσε να δηλώσει τις διεκδικήσεις αυτές στη διάρκεια των συνομιλιών.

Δεδομένου ότι στη σημερινή κατάσταση δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις για την επίλυση του ζητήματος των προσφύγων, ως ένα πολύπλευρο πρόβλημα, με έναν ικανοποιητικό τρόπο, θεωρούμε χρήσιμο η επίδοση της έκθεσης να αναβληθεί και το όλο ζήτημα να παραμείνει ανοικτό.

[...]

Ο αναπληρωτής Γραμματέας
του Εκτελεστικού Συμβουλίου
Βάντσο Αποστόλασι
[υπογραφή, σφραγίδα]

НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ИЗВРШЕН СОВЕТ
Стр. дов. Бр. 18-69/1
7 септември 1962 г.
С К О П Ј Е

ДРЖАВНОМ СЕКРЕТАРИЈАТУ ЗА ИНОСТРАНЕ ПОСЛОВЕ
- За др. Данила Лекића -

Б Е О Г Р А Д

У вези претстојећег заседања IV Техничке мешовите југословенско-грчке комисије извештавамо Вас следеће:

1. Извршно веће НС НРМ нема никаквих примедби на датум одржавања заседања онако како предлаже грчка амбасада, т.ј. за 22 септембар ове године.

2. Извршно веће међутим, размотрило је евентуалне последице размене извештаја експерата Стојановиќ-Колетис на потраживања Македонаца из Јегејске Македоније (која нису обухваћена нашим извештајем), па с тим у вези предлаже да се на овом састанку IV комисије не врши њихова размена.

Познато је наимае, да се данас на територији ФНРЈ налазе око 30.000 Македонаца из Јегејске Македоније од којих знатан део има југословенско држављанство, или им је грчко држављанство одузето разним мерама грчких власти. Како њихова имава нису укључена у извештај А.Стојановића, Извршно веће НРМ изразило је бојазан да размена извештаја, односно касније закључивање дефинитивног протокола двеју влада о узајамним потраживањима насталих после II светског рата, а за имава према којима су примењене разне рестриктивне мере /конфискација, експропријација, аграрна реформа и слично/ неће значити истовремено и скидање с дневног реда и њихових потраживања.

Извршно веће сматра да ми не би трабали да грчкој страни дајемо и правне аргументе на основу којих би она могла у одређеној ситуацији да брани свој став према избеглицима изговором да је то питање решено ликвидацијом потраживања насталих после II светског рата и да је југословенска страна, пошто су они југословенски држављани, могла да та потраживања пријави у току самих преговора.

